



## Wesołych Świąt

foto Anna Pawłowska



# Szanowni czytelnicy!

Kolejny numer naszego czasopi-  
sma trafia do Was w przededniu  
wiosny. Wiosna to piękna pora  
roku ale i okres nasilonych prac  
polowych. Trzeba zdążyć z jak  
najwcześniejszym zasiewem zbóż  
jarych, pielęgnacją ozimin a także  
wygospodarować czas na załatwie-  
nie różnych formalności związanych  
z korzystaniem z unijnych pieniędzy.  
Mamy jednak nadzieję, że znaj-  
dziecie Państwo czas na lekturę  
„Doradztwa” i zamieszczonych w  
nim artykułów. Zachęcamy gorąco,  
bo informacja to w dzisiejszej dobie  
- czek do banku.

W tym numerze prezentujemy zale-  
cenia i informacje dotyczące uprawy  
jęczmienia jarego, Zainteresowani  
uprawą fasoli szparagowej będą

mogli poszerzyć swoją wiedzę z zakre-  
su agrotechniki tej rośliny.

Zamieszczamy również infor-  
macje i porady dotyczące krycia  
towarowego bydła mięsnego,  
którego chów w ostatnim czasie  
nabiera dynamicznego rozwoju.

Pszczelarze znajdą w tym numerze  
kolejną porcję porad pszczelarskich  
a zainteresowani będą mogli poznać  
warunki i zasady ubezpieczenia w  
KRUS. Zamieszczamy też artykuł  
zachęcający do skorzystania z do-  
stępnych pieniędzy Unii w zakresie  
wsparcia gospodarstw niskotowaro-  
wych i dostosowania gospodarstw  
do standardów jakie obowiązują w  
zjednoczonej Europie. Ta zachęta  
jest potrzebna, ponieważ pieniądze

na te cele są ograniczone a wnioski  
rozpatrywane są według kolejności  
ich złożenia. Dlatego też im szyb-  
ciej złożymy wnioski, tym większe  
prawdopodobieństwo, że zostaną  
one zatwierdzone do realizacji.

Rozpoczął się kolejny etap  
składania wniosków o dopłaty  
obszarowe. W tym roku okres ich  
składania to: 15 marzec - 15 maja.  
Jeśli szybciej złożymy wnioski to  
możemy liczyć na wcześniejsze  
przelewy na nasze konta z tytułu  
dopłat. Przypominamy, że pracow-  
nicy Ośrodków Doradztwa Rolni-  
czego służą pomocą przy wypełnia-  
niu wniosków o unijne pieniądze  
w tym także wniosków o dopłaty  
obszarowe nieodpłatnie!

Serdecznie zapraszamy.  
Redakcja.

## W numerze

|                                                                                                                    |    |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Zasady uprawy fasoli szparagowej.....                                                                              | 3  |
| Uprawa jęczmienia jarego<br>w gospodarstwach ekologicznych.....                                                    | 5  |
| Zasady prawidłowego doju krów.....                                                                                 | 7  |
| Zboża w żywieniu trzody chlewnej.....                                                                              | 8  |
| Bydło mięsne - krycie towarowe oraz<br>krzyżowe wypierające alternatywą dla<br>drogiego materiału hodowlanego..... | 10 |
| Wsparcie produkcji i zbytu miodu.....                                                                              | 11 |
| Odchów jałówek.....                                                                                                | 12 |
| Ubezpieczenia w KRUS.....                                                                                          | 13 |
| Najtrudniej zacząć.....                                                                                            | 14 |
| Jestem ze wsi .. i jestem z tego dumny.....                                                                        | 16 |
| Informacje z konferencji 4H.....                                                                                   | 17 |
| Aloes czyni cuda.....                                                                                              | 18 |
| Szkoła Ludowa w Sitniku.....                                                                                       | 19 |
| Produkt regionalny.....                                                                                            | 21 |
| Regulamin konkursu AGROLIGA 2005.....                                                                              | 22 |

### WYDAWCA:

Lubelski Ośrodek Doradztwa Rolniczego  
w Końskowoli Oddział w Grabanowie

### DYREKTOR LODR

mgr inż. Andrzej Ryl

### KIEROWNIK ODDZIAŁU

w Grabanowie inż. Eugeniusz Tarasiuk

### ADRES REDAKCJI:

LODR Oddział Grabanów 21-500 Biała Podlaska  
tel.: (0 83) 343 37 92 fax: (0 83) 343 81 98  
e-mail: gazeta@odr.cyber.pl

Redaktor Naczelny: Marek Lewandowski

DRUK: LODR Poligrafia w Grabanowie

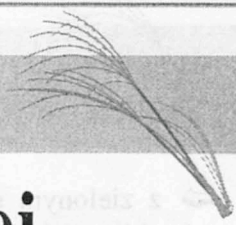
NAKLAD: 1100 egz.

### Powiatowe Zespoły Doradztwa Rolniczego:

Biała Podlaska ul. Żeromskiego 3 tel/fax 343 32 34  
Łuków ul. Świdzka 12. tel/fax (0 25) 798 39 58  
Parczew ul. Piwonia 50 tel/fax 354 24 74  
Radzyń Podlaski ul. Dąbrowskiego 9 tel/fax 352 84 06  
Wisznice ul. Warszawska 13 tel/fax 378 22 49







# Zasady uprawy fasoli szparagowej

**Fasola uprawiana jest na suche nasiona i niedojrzałe, mięsiste strąki (fasola szparagowa). Dominujące znaczenie w uprawie w Polsce ma fasola zwykła, w użytkowaniu znajduje się kilkadziesiąt odmian należących do tego gatunku.**

**Wymagania klimatyczne** - jest roślina ciepłolubna. Kielkowanie rozpoczyna się w temp. 10 °C, wschody następują w zakresie temp. 13-25 °C, optimum wynosi 23 °C. Wystąpienie przez dłuższy okres temperatury zarówno poniżej 15 °C jak i powyżej 30 °C jest niekorzystne dla roślin, prowadzi do ograniczenia kwitnienia, opadania kwiatów, słabego zawiązywania strąków oraz zmniejszenia plonów. U fasoli szparagowej wysoka temperatura w okresie wzrostu strąków wpływa na zwiększenie zawartości włókna w strąkach i szybkie ich przejrzenie. Obniżenie temperatury poniżej 4 °C prowadzi do zaburzeń przemiany materii i zahamowania wzrostu roślin. Rośliny fasoli zwykłej jak i wielokwiatowej, odznaczają się dużą wrażliwością na wiatr. Uprawa fasoli w miejscach osłoniętych od wiatru pozwala na osiągnięcie plonu o 20-50 % większego, w porównaniu z plonem roślin nie osłanianych. Niekorzystne jest także lokalizowanie plantacji w sadach, czy innych stanowiskach zacienionych. Fasola szparagowa wykazuje szczególną wrażliwość na niedobór wody w okresie wzrostu strąków. Susza przyczynia się do zmniejszenia nie tylko wielkości plonu, lecz także jakości i przydatności technologicznej strąków. W Europie Zachodniej nawadnianie plantacji fasoli szparagowej jest nieodzownym elementem technologii uprawy.

**Wymagania glebowe** - fasolę można uprawiać na wszystkich typach gleb ciepłych, próchnicznych, szybko nagrzewających się, o dobrych stosunkach wodno-powietrznych. Fasola nie lubi gleb zbyt lekkich i zlewnych, zaskorupiających się oraz o wysokim poziomie wody gruntowej. Odczyn gleby powinien być zbliżony do obojętnego. Uprawa fasoli podlega rejonizacji. Rejonizacja uprawy fasoli na nasiona związana jest nie tylko z warunkami cieplnymi rejonu, lecz również z długością okresu bezmroźnego oraz ilością opadów w sierpniu i wrześniu. Zgodnie z założeniami rejonizacji, najbardziej przydatne do uprawy fasoli na nasiona są następujące rejony: południowej Lubelszczyzny, okolice Rzeszowa, Jarosławia i Przemyśla, poznańsko-pomorsko-lódzki, centralny Polski środkowej, krakowski.

**Odmiany fasoli** - dzielą się w zależności od typu i siły wzrostu na karłowe, półpienne-biczikowe i pnące-tyczne a ze względu na cechy użytkowe na szparagowe zielone, żółte i fioletowostrąkowe oraz na

suche nasiona i zielone nasiona (flagolet). W uprawie fasoli szparagowej do przetwórstwa mają znacznie przede wszystkim odmiany zielonostrąkowe jak: Jamaica, Rivergaro, Cadillac, Alicante, Narbonne, Presenta, Bergamo, Paulista. Ostatnio rozpoczęto również przetwarzanie fasoli szparagowej żółto-strąkowej jak: Unidor, Sonesta, Amanda.

Fasola wielokwiatowa uprawiana jest w Polsce tylko na suche nasiona. Aktualnie w doborze znajdują się odmiany karłowe: Eureka, Blanka, Kontra i pięć odmian biczikowych o roślinach średniej wysokości lub wysokich, a w uprawie amatorskiej odmiana tyczna Piękny Jaś.

Fasola nie ma dużych wymagań co do przedplonu, może być uprawiana po warzywach kapustnych, cebulowych, pomidorze, ogórku czy roślinach rolniczych - okopowych i zbożach. W uprawie fasoli szparagowej z siewu na przełomie maja i czerwca, wiosną stanowisko wykorzystuje się pod uprawę sałaty, kalafiora, cebuli na zbiór

ciąg dalszy na s.4 ➡





➔ z zielonym szczypiorem. Po zbiorze fasoli szparagowej z wczesnych siewów (w połowie maja) można w sierpniu uprawiać warzywa jako poplon, kapustę pekińską, szpinak czy rzodkiewkę.

**Nawożenie** - stanowisko pod fasolę szparagową powinno być w pierwszym, lub na dobrych glebach w drugim roku po oborniku. Natomiast fasola wielokwiatowa ma większe wymagania co do nawożenia organicznego w porównaniu z fasolą zwykłą. Obornik należy stosować w ilości około 30 t/ha jesienią, dodatkowo wnosi się nawożenie mineralne: fosfor w ilości około 70-90 kg  $P_2O_5$  i potas 80-120  $K_2O$  na 1 ha. Potas najlepiej stosować w postaci soli siarczanowej, gdyż fasola niekorzystnie reaguje na formy chlorkowe. W uprawie fasoli szparagowej jeżeli nie stosujemy wcześniej należy zastosować jesienią lub wczesną wiosną nie później niż na 2 tygodnie przed siewem 100-150 kg  $K_2O$  oraz 100-180 kg  $P_2O_5$ . Jesienią w razie potrzeby (gdy pH gleby jest niższe od 6,0) stosuje się również wapnowanie: do 1 t/ha tlenku wapnia ( $CaO$ ) na glebach cięższych lub 2 t/ha węglanu wapnia ( $CaCO_3$ ) na glebach lżejszych. Nawożenie azotowe stosuje się wiosną na 10-14 dni przed siewem w ilości (20-40 kg N/ha) w postaci salettraku. Fasola wykazuje dużą wrażliwość na niedobór mikroelementów: boru, molibdenu i manganu, należy to uwzględnić w nawożeniu na glebach lekkich, torfowych i przewapnowanych. Niedobory mikroelementów można uzupełnić dolistnie wykorzystując np. Agrosol-S, Insol 6, czy koncentraty nawozowe z mikroelementami dla roślin strączkowych.

**Metody uprawy i siew** - w uprawie fasoli konieczna jest głęboka orka przedzimowa. Wiosną wykonuje się uprawki mające na celu zabezpieczenie gleby przed utratą wilgoci oraz zniszczenie chwastów.

Jak najwcześniej wiosną należy wykonać włókovanie, następnie po wysianiu nawozów mineralnych kultywatorowanie i bronowanie. Przed siewem nasion w razie potrzeby stosuje się glebogryzarkę. Gleba powinna być bardzo starannie przygotowana, szczególnie wrażliwa jest fasola zwykła, która charakteryzuje się kiełkowaniem nasion nad powierzchnią ziemi (kiełkowanie epigeiczne).

Termin siewu fasoli na suche nasiona przypada między 10 a 15 maja. Nasiona fasoli szparagowej mogą być wysiewane w kilku terminach, co 7-10 dni od połowy maja do drugiej dekady czerwca, co przedłuża plonowania i dostępności surowca do przetwórstwa. Nasiona do siewu powinny być zaprawione przeciw szkodnikom i patogenom glebowym. Korzystne jest również zaprawianie nasion fasoli bakteriami *Rhizobium leguminosarum* bv. *Phaseoli*, w celu szybszej aktywności symbiotycznej flory bakteryjnej w brodawkach korzeniowych, która wiąże azot z powietrza i udostępnia go roślinie. Zabieg szczepienia bakteriami jest wskazany, gdy fasola uprawiana jest na danym polu po raz pierwszy lub jeśli przerwa w uprawie była dłuższa niż cztery lata. Zaprawy nasienne należy stosować na co najmniej 1 dzień przed szczepieniem, a szczepionkę bakteryjną bezpośrednio przed siewem nasion. Norma siewu zależy od wielkości nasion i waha się dla fasoli szparagowej od 60 do 90 kg na 1 ha. W przypadku fasoli na suche nasiona wysiewa się 70 - 160 kg nasion na 1 ha. Na dużych powierzchniach nasiona wysiewa się siewnikiem wielorzędowym z przyrządem wysiewającym do dużych nasion, zaopatrzonym w kółka ugniatające za redlicami. Nasiona wysiewa się w rzędy w odstępach co 40-45 cm a w rzędzie co 8-10 cm. Głębokość powinna wynosić 2-5 cm

w zależności od wielkości nasion i typu gleby. Głębsze umieszczanie nasion na 4-5 cm jest konieczne gdy do walki z chwastami stosuje się herbicydy.

**Zabiegi pielęgnacyjne** - ważnym zabiegiem pielęgnacyjnym jest spulchnianie międzyrzędzi, połączone z odchwaszczaniem. Fasola jest wrażliwa na zachwaszczanie do czasu zakrycia międzyrzędzi przez rośliny. Plantacje odchwaszczane są najczęściej 2-3 krotnie, pierwszy raz po wejściu roślin, drugi raz przed kwitnieniem oraz w uprawie na suche nasiona trzeci raz, około miesiąca po kwitnieniu. Plantacje fasoli szparagowej przeznaczone do zbioru mechanicznego muszą być całkowicie wolne od chwastów, dlatego najczęściej do walki z chwastami stosuje się herbicydy, zgodnie z zaleceniami IOR. Ważnym zabiegiem jest także nawadnianie plantacji, szczególnie dotyczy to uprawy fasoli szparagowej, co korzystnie wpływa na wielkość i jakość plonu strąków. Deszczowanie przeprowadza się małymi dawkami 20-25 mm, najczęściej przed siewem nasion oraz podczas kwitnienia i zawiązywania strąków.

**Zbiór i przechowywanie strąków** - odmiany wczesne fasoli szparagowej dojrzewają około drugiej dekady lipca, natomiast odmiany późniejsze na początku sierpnia i w drugiej dekadzie sierpnia. Fasolę na mniejszych plantacjach zbiera się ręcznie, najczęściej przeprowadza się 2-3 zbiory co kilka dni, w miarę dorastania strąków. Na dużych plantacjach oraz w rejonach skoncentrowanej uprawy fasoli szparagowej dla przetwórstwa stosuje się kombajny do zbioru strąków.

Opracował: Stanisław Myć  
LODR O/Grabanów





# Uprawa jęczmienia jarego w gospodarstwach ekologicznych

Jęczmień jary uprawiany jest w Polsce na powierzchni około 870 tys. ha. Ziarno jęczmienia znajduje wszechstronne zastosowanie jako wartościowa pasza oraz surowiec w przemyśle browarniczym i spożywczym. W gospodarstwach ekologicznych jęczmień jary jest cenną rośliną, ze względu na wykorzystanie jako rośliny ochronnej, w którą wsiewa się rośliny motylkowate lub ich mieszańki z trawami oraz jako komponentu w jarych mieszkankach zbożowych.

## Wymagania siedliskowe

Spośród zbóż wyróżnia się większymi wymaganiami w stosunku do kultury gleby, szczególnie odczynu i stosunków wodno-powietrznych. Największe i najbardziej stabilne plony uzyskuje się na glebach kompleksów pszennych oraz żytnim bardzo dobrym. W gospodarstwach ekologicznych uprawa jęczmienia jarego na słabszych glebach jest uzasadniona jedynie w przypadku wysokiej kultury (wysoka zawartość próchnicy, obojętny odczyn, dobra struktura gleby) oraz doboru bardzo dobrego przedplonu (okopowe, nawożenie obornikiem lub rośliny motylkowate).

## Dobór odmian

Obecnie w kraju nie prowadzi się na szerszą skalę badań nad oceną przydatności odmian zbóż do uprawy w warunkach ekologicznych. O wyborze odmiany do uprawy w gospodarstwach ekologicznych powinny decydować takie cechy jak:

- jakość ziarna,
- większa odporność na choroby grzybowe, głównie występujące na liściach,
- większa zdolność konkurowania z chwastami (odmiany wyższe o liściach ustawionych bardziej poziomo lepiej konkurują z chwastami),
- krótszy okres wegetacji, odmiany wcześniej dojrzewające w mniejszym stopniu porażane są przez choroby grzybowe,
- dobra zdolność pobierania składników nawozowych z gleby,

- mniejsze wymagania glebowe.

O wyborze odmiany ważną informacją są również wyniki lokalnych doświadczeń odmianowych oraz uzyskiwane plony w innych gospodarstwach ekologicznych. Wskazane jest aby w gospodarstwie wysiewać 2-3 odmiany, co umożliwi dobór odmian najbardziej dostosowanych do warunków siedliskowych danego rejonu lub gospodarstwa.

## Stanowisko w zmianowaniu

Jęczmień jary jest bardziej tolerancyjny pod względem wymagań przedplonowych niż pszenica, z tego względu dobór przedplonów jest łatwiejszy. Ponadto na dobrych glebach (kompleksy pszenne) obniżki plonu spowodowane jego uprawą po przedplonach kłosowych są znacznie mniejsze niż na glebach średnich i słabszych (kompleks żytni bardzo dobry i dobry). W rolnictwie ekologicznym najlepszymi przedplonami dla jęczmienia jarego są rośliny nie zbożowe (okopowe, warzywa oraz motylkowe). W uprawie ekologicznej po przedplonach średniej wartości plony jęczmienia będą o około 10-15 %, a po gorszych nawet o 25-30 % niższe po uprawie w dobrych stanowiskach. Obniżki plonowania są większe niż w rolnictwie konwencjonalnym, z czego wynika, że nawozy mineralne i środki ochrony roślin częściowo ograniczają ujemne następstwa złego stanowiska. W doświadczeniach prowadzonych przez IUNG niższy plon w uprawie ekologicznej był następstwem

mniejszej obsady kłosów oraz nieco gorszej dorodności ziarna.

## Uprawa roli

Podstawowym elementem uprawy gleby jest orka przedzimowa. Uprawa przedsięwzięcia powinna umożliwiać uzyskanie sprawnej i nie przesuszanej roli, co będzie sprzyjało uzyskaniu szybkich i wyrównanych wschodów jęczmienia. W rolnictwie ekologicznym staranne przedsięwzięcie przygotowanie roli ma zdecydowanie większe znaczenie niż w rolnictwie konwencjonalnym. Umieszczenie wysiewanych nasion na pożądaną, jednakowej głębokości oraz równomierne rozmieszczenie na powierzchni pola stwarza warunki do uzyskania szybkich i wyrównanych wschodów i wyrównanego łanu, a to:

- zwiększa jego konkurencyjność w stosunku do chwastów,
- powoduje, że wszystkie rośliny znajdują się w podobnych fazach rozwojowych (co umożliwi zastosowanie mechanicznych zabiegów pielęgnacyjnych, głównie bronowania), którego skuteczność jest szczególnie duża w przypadku chwastów będących w stadium siewek. Nieodpowiednio przeprowadzone przedsięwzięcie zabiegi uprawowe powodują umieszczenie nasion na różnej głębokości. Rośliny wyrastające z nasion umieszczonych zbyt głęboko są osłabione, ponieważ ich wschody są opóźnione, natomiast umieszczone zbyt płytko w ogóle mogą nie kiełkować, gdyż powierzchniowa warstwa gleby szybko wysycha.

Wtedy mechaniczna pielęgnacja takich zasiewów jest utrudniona i mniej skuteczna, ponieważ zróżnicowany rozwój roślin utrudnia wykonanie bronowania w optymalnym terminie.

## Nawożenie

Jęczmień jary, spośród zbóż, wykazuje największą wrażliwość na odczyn gleby. Optymalne pH dla tej rośliny wynosi 6,0-6,5. Jeżeli gleba wymaga wapnowania, wtedy nawozy wapniowe należy zastosować najlepiej przed

ciąg dalszy na s.6 ➡



wykonaniem uprawy poźniwej lub bezpośrednio po zbiorze przedplonów późno schodzących z pola. W gospodarstwach ekologicznych powinny być stosowane nawozy wapniowe wolno działające (głównie węglanowe) w mniejszych dawkach 1,5-3,0 t/ha. Dotychczas polecanymi w rolnictwie ekologicznym nawozami wapniowymi były takie nawozy jak:

- dolomit, węglan wapnia pochodzenia naturalnego (wapniak mielony), kreda łąkowa i jeziorna, margiel, oraz wapno defekacyjne (zawartość CaO powyżej 30 % - za zgodą jednostki certyfikującej).

W gospodarstwach ekologicznych posiadających zrównoważoną produkcję roślinną i zwierzęcą, zasobność gleby w fosfor i potas utrzymuje się na poziomie średnim, jednak gdy zasobność ta jest niska lub bardzo niska, wtedy konieczne jest zastosowanie nawozów.

Obecnie przygotowujący jest wykaz nawozów możliwych do stosowania w rolnictwie ekologicznym. Z nawozów fosforowych do nawożenia stosowano mączki fosforowe (około 30 %  $P_2O_5$ ). Nawóz ten powinien być stosowany przed wykonaniem uprawy poźniwej lub orki siewnej, gdyż wymaga dobrego wymieszania z glebą. Nawóz ten dodawany do przym kompostowych lub obornikowych również zwiększa dostępność fosforu dla roślin.

Natomiast z nawozów potasowych możliwy do stosowania był:

- siarczan potasu, kainit oraz karnalit.

W rolnictwie ekologicznym szczególne znaczenie ma zasobność stanowiąca w azot, a głównymi źródłami tego składnika są:

- obornik lub kompost (30-50 kg azotu);
- przyorane resztki poźniwe roślin motylkowych lub strączkowych (30-80 kg azotu),
- mineralizacja glebowej substancji organicznej.

## Przygotowanie materiału siewnego i siew

W gospodarstwach ekologicznych mogą być wysiewane nasiona

pochodzące z takich gospodarstw. W sytuacjach, gdy producenci nie mogą uzyskać materiału nasiennego wyprodukowanego metodą ekologiczną dopuszcza się wykorzystanie nasion takich, które nie były zaprawiane preparatami chemicznymi.

W gospodarstwach ekologicznych materiał siewny ma szczególne znaczenie, gdyż dobra jakość materiału siewnego warunkuje:

- wyrównane schody,
- uzyskanie odpowiedniej obsady roślin co stwarza korzystne warunki do konkurencji z chwastami.

Nasiona przeznaczone do siewu powinny charakteryzować się:

- czystością nie mniejszą niż 98 %,
- zdolnością kiełkowania nie mniejszą niż 95 %,
- masą 1000 ziaren powyżej 40 g.

Jęczmień jary jest mniej wrażliwy na opóźnienie terminu siewu niż inne zboża jare. Wczesny siew sprzyja zwiększeniu krzewistości produkcyjnej, rozwojowi systemu korzeniowego co ma wpływ na plonowanie. Spośród odmian jęczmienia jarego bardziej tolerancyjne na jego opóźnienie są: Rataj, Rambo, Justyna, Antek, Rabel, a najbardziej wrażliwe: Start, Edgar, Rodos i Rodnion.

Ilość wysiewu w zależności od masy tysiąca ziaren wynosi od 142 do 189 kg /ha.

W rolnictwie ekologicznym jęczmień jary wykorzystywany jest jako roślina ochronna dla wsiewki. Ze względu na różną głębokość siewu rośliny zbożowej i wsiewki zaleca się wysiewanie rośliny ochronnej i wsiewki oddzielnie.

## Regulacja zachwaszczenia

Mechaniczne zabiegi pielęgnacyjne wykonywane w okresie wegetacji, obok niszczenia chwastów, likwidują skorupę glebową, ograniczają parowanie wody oraz pobudzają zboża do krzewienia i rozwoju systemu korzeniowego. Zabiegi pielęgnacyjne wykonuje się różnego rodzaju bronami z których najbardziej odpowiednie jest użycie brony chwastownik. Pierwsze bronowanie jęczmienia można wykonać przed ukazaniem się jego wschodów. Następne dwukrotne bronowanie można wykonywać od fazy 3 liścia do fazy krzewienia. Skuteczność tego zabiegu jest uzależniona od fazy rozwojowej chwastów. Uprawa wsiewki w jęczmieniu jarym eliminuje możliwość wykonywania bronowania z użyciem brony chwastownika.

## Zbiór

W rolnictwie ekologicznym niezmiernie ważne jest wstępne doczyszczanie i dosuszenie zebranego ziarna.

Kazimiera Kuresza

REKLAMA REKLAMA REKLAMA

## Agromom

nawadnianie

ciągniki i kombajny NEW HOLLAND

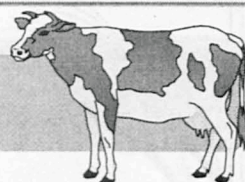
maszyny rolnicze znanych firm

pasze, koncentraty, premiksy

nawozy, środki ochrony roślin

Jasionka 102, 21-200 Parczew  
355-05-22; kom. 0 604 296 337





# Zasady prawidłowego doju krów

**Prawidłowa praca w stadzie krów mlecznych daje hodowcy gwarancję uzyskania żądanej wydajności mlecznej, jednak niewłaściwe przeprowadzenie doju może zniszczyć trud jaki rolnik włożył w uzyskanie jej. Przestrzeganie kilku podstawowych zasad uchroni krowy przed kłopotami zdrowotnymi a rolnika nie narazi na zbędne koszty.**

Dój krów to najważniejsza praca wykonywana w stadzie i dlatego nie może być wykonywana bez zrozumienia podstawowych zasad fizjologii zwierzęcia, znajomości zasad higieny doju oraz poznania zasady działania urządzeń dojarskich. Wszelkie błędy popełnione podczas doju mają swoje odbicie w zdrowotności wymienia, wydajności i jakości mleka a tym samym wpływają na pogorszenie opłacalności produkcji. Dój jest czynnością pracochłonną i stanowi 50-60 % nakładów pracy w chowie bydła mlecznego. Chcąc uzyskać maksymalną ilość mleka, o dobrych parametrach jakościowych i higienicznych, należy odpowiednio przygotować pomieszczenie, w którym będzie odbywał się dój, a także urządzenia dojarskie (w przypadku doju mechanicznego) oraz krowę. Dój powinien rozpoczynać się zawsze o tej samej porze, gdyż krowy łatwo przyzwyczajają się do określonego rytmu fizjologicznego. Punktualność dojenia ma szczególne znaczenie w przypadku krów o wysokiej wydajności, u których może wystąpić samorzutne oddawanie mleka w przypadku znacznego opóźnienia pory dojenia, wynikające z działania układu hormonalnego (oksytocyny), który w przypadku tego hormonu jest bardzo punktualny. Wszelkie raptowne zmiany pory doju powodują obniżenie mleczności jak również wpływają ujemnie na zdrowotność wymienia.

Wstępem do przeprowadzenia prawidłowego doju jest zapewnienie zwierzętom odpowiedniego środowiska, ograniczającego stres do minimum. Krowy powinny przebywać w miejscu suchym, czystym i wygodnym. Należy unikać zbędnego hałasu i czynności, które mogłyby rozdrażnić krowy przed dojem. Sam dój powinien być dla krów jak najmniej stresującym doświadczeniem.

Można to osiągnąć stosując następujące zasady:

- odpowiednie, antypoślizgowe podłogi w dojarni,
- łagodne traktowanie krów,
- regularnie powtarzające się czynności przy doju,
- sprawna dojarka, która nie zadaje bólu.

## Dój możemy podzielić na poszczególne etapy:

### 1. Przedzajanie.

Właściwy dój rozpoczyna się przedzajaniem. Przedzajanie – jest to czynność polegająca na zdajaniu z każdego strzyka pierwszych strug mleka w celu sprawdzenia stanu zdrowotnego

wymienia na podstawie jego barwy i konsystencji. Równocześnie dzięki tej czynności usuwamy pierwsze najbardziej zanieczyszczone partie mleka, a tym samym oczyszczamy kanał strzykowy. Przedzajanie wykonujemy do specjalnego naczynia, tzw. przedzajacza, z czarną płytką, pozwalającą na wykrycie kłaczek w mleku sygnalizujących występowanie zagrożenia Mastitis. Jest to bardzo ważna czynność, gdyż w przypadku wystąpienia zapalenia wymienia mleko od jednej krowy może wpłynąć na zakażenie całości mleka zbiorczego.

### 2. Czyszczenie strzyków i wymienia.

Czyszczenie należy wykonać dopiero po przedzdojeniu. Częstym błędem jest postępowanie odwrotne. Dochodzi wówczas w zatokach mlekowych wymienia do wymieszania mleka o wyższej zawartości drobnoustrojów z mlekiem o niższej zawartości. Należy czyścić jedynie strzyki i ich podstawę aby usunąć brud i resztki obornika, a nie całe wymię, stosując osobny ręcznik dla każdej krowy. Wskazane jest używanie środka dezynfekującego, najlepiej przez zanurzenie strzyków w kubku dezynfekującym. Można stosować nasączone ręczniki lub spryskiwacz. Jedynie wymiona bardzo brudne należy umyć wodą, następnie dokładnie osuszyć i dopiero zdezynfekować.

### 3. Masaż przedudojowy wymienia.

Przedzajanie i czyszczenie wymienia spełnia jednocześnie rolę masażu i ma za zadanie pobudzić wymię do odda-



wania mleka. Jeżeli te czynności nie spowodują naprężenia strzyków i wypełnienia ich mlekiem należy masaż kontynuować dalej. Masaż wymienia wykonuje się złożonymi czterema palcami i rozstawionym kciukiem, masując od górnej części wymienia w kierunku strzyków, wykonując ruchy okrężne. Obecnie aparaty udolowe oferowane przez firmy posiadają

ciąg dalszy na s. 8 ➡



➔ wbudowany moduł masażu.

## 4. Zakładanie aparatu udojowego.

Przy każdym rodzaju doju mechanicznego kubki zakłada się zgodnie z ruchem wskazówek zegara, rozpoczynając od najbardziej oddalonego strzyka, a kończąc na strzyku najbliższym. Niedopuszczalne jest zakładanie kubków udojowych na nie przygotowane do doju wymię. Mamy bowiem wówczas do czynienia z oddziaływaniem wysokiego podciśnienia w kubku udojowym na pusty kanał strzykowy. Jest to tzw. p u s t o d ó j, który prowadzi do mechanicznego uszkodzenia delikatnego nabłonka wyściełającego kanał strzykowy i zwiększa podatność wymienia na zakażenie.

W okresie zimowym należy uważać, aby nie nakładać na strzyki zimnych kubków udojowych. Powoduje to bowiem wstrzymanie oddawania mleka. Gumy strzykowe w takim przypadku należy zamoczyć w ciepłej wodzie. Po założeniu kubków udojowych następuje dój właściwy i mleko spływa przewodem mlecznym do bańki albo rurociągiem do zbiornika.

## 5. Przebieg i kontrola doju.

Poprawnie założony aparat udojowy nie powinien być podczas doju

dotykany, aż do momentu zdjęcia. Należy zwracać uwagę na tzw. mlaskające kubki udojowe i niezwłocznie je poprawić. Zmniejszenie intensywności przepływu mleka do bańki świadczy o tym, że dój zbliża się ku końcowi. Nie należy pozostawiać kubków udojowych zbyt długo na wymieniu, aby nie doprowadzić do pustodoju.

Po doju właściwym obowiązkowo powinno następować dodajanie. Niektóre aparaty udojowe posiadają również ten moduł, który się samoczynnie uaktywnia przy spadku przepływu mleka poniżej 0,2 l/minutę. Jeśli nie dysponujemy takimi aparatami udojowymi to sami musimy (obowiązkowo) wykonać masaż stymulujący dodajanie. Zabieg ten wykonujemy zaczynając od góry wymienia, schodząc do jego podstawy. Ostatnie strugi mleka zawierają najwięcej składników (głównie tłuszczu). Niedodajanie obniża wydajność oraz podnosi ryzyko wystąpienia zapaleń wymienia.

## 6. Zdejmowanie aparatu udojowego.

Po zakończeniu podoju (dodajania) należy odciągnąć zawór kolektora lub zagiąć przewody powietrzne w celu zamknięcia podciśnienia, odczekując na chwilę aż spadnie podciśnienie w komorze podstrzykowej i wszystkie kubki można zdjąć równocześnie.

Nigdy nie należy zdejmować aparatu udojowego przez gwałtowne pociągnięcie kubków bez odcięcia podciśnienia lub przez włożenie palca między jeden ze strzyków a gumą strzykową.

## 7. Dezynfekcja strzyków.

Ostatnią czynnością, którą należy wykonać po zakończeniu doju, jest zamoczenie strzyków w płynie dezynfekcyjnym. Dzięki temu zabiegowi, zabijane są bakterie znajdujące się na powierzchni ujścia kanału strzykowego oraz tworzy się tzw. korek zapobiegający wnikanii drobnoustrojów do wymienia pomiędzy dojami.

Reasumując, należy podkreślić, że do najczęstszych błędów popełnianych w czasie doju należą:

- brak przeddzajania,
- zbyt długi czas oczekiwania na dój od momentu pierwszego kontaktu dojarza z wymieniem,
- zakładanie kubków na mokre strzyki,
- jedna ścierka do czyszczenia kilku krów,
- brak dezynfekcji strzyków,
- niedodajanie krów,
- brak właściwej konserwacji aparatu udojowego.

Marianna Nekreś  
PZDR Biała Podlaska

# Zboża w żywieniu trzody chlewnej

Głównym składnikiem mieszanek pełnoporcjowych dla trzody chlewnej są zboża, które stanowią minimum 80 % ich składu. W większości gospodarstw mieszanki sporządzane są z własnych zbóż, uzupełnionych paszami wysokobiałkowymi lub premiksami z zakupu. Ziarno zbóż jest paszą treściwą o wysokiej koncentracji energii, bez której nie można uzyskać właściwej produkcji mięsa. W żywieniu stosuje się ziarno jęczmienia, owsa, pszenżyta, kukurydzy, żyta, pszenicy, a sporadycznie również prosa, gryki czy importowanego sorga. Ziarna zbóż zawierają w swoim składzie białko,

tłuszcz, włókno oraz składniki mineralne i witaminy. Skład chemiczny ziarna zbóż jest zmienny, a ich wartość pokarmowa zależy od gatunku, odmiany, warunków zbioru i przechowywania, technologii przetwarzania, co sprawia, że często znacznie odbiega ona od danych zawartych w normach żywienia. Zboża charakteryzują się średnią zawartością białka, która zależy od gatunku i odmiany zboża oraz nawożenia i warunków klimatycznych w okresie wegetacji. Najwięcej białka zawiera ziarno pszenżyta i pszenicy, najmniej kukurydzy, żyta i sorga. Jest to jednak białko o niskiej wartości

biologicznej, co wynika z niedoboru niektórych aminokwasów, zwłaszcza lizyny. Tłuszczu w ziarnie zbóż jest niewiele, bo od 2 do 4-6 %, a jego głównym składnikiem są nienasycone kwasy tłuszczowe, zwłaszcza kwas linolowy. Zawartość włókna surowego waha się w zależności od gatunku i odmiany od 2 do 15 %. Najmniej włókna zawierają gatunki nieoplewione, jak kukurydza, sorgo, pszenica, żyto, pszenżyto i owies nagi. Ziarna zbóż zawierają mało wapnia. Fosforu jest znacznie więcej, ale najczęściej występuje on w formie niedostępnej dla świń. Zawartość witamin jest ➔



## Produkcja roślinna

➔ różna. Zwykle zawartość witamin D i A jest niewystarczająca.

Na szczególną uwagę zasługują obecnie dwa gatunki zbóż: uprawiana na coraz większym areale w Polsce kukurydza oraz owies nagi.

Nasiona kukurydzy są typową paszą energetyczną, bardzo przydatną w tuczu trzody chlewnej.

Jest to pasza łatwostrawna, o dużych walorach dietetycznych, chętnie zjadana. Brak substancji antyżywniowych sprawia, że może ona być skarmiana praktycznie bez ograniczeń. Jednocześnie ziarno kukurydzy zawiera mniej białka niż inne zboża, a wartość biologiczna tego białka jest niższa. Dlatego ziarno kukurydzy należy skarmiać po uprzednim ześrutowaniu i wymieszaniu z innymi zbożami oraz paszami wysokobiałko-



### Skład chemiczny i wartość energetyczną ziarna zbóż zawiera tabela:

| Zboże              | Energia<br>w MJ | Białko ogólne<br>( % ) | Tłuszcz surowy<br>( % ) | Włókno surowe<br>( % ) |
|--------------------|-----------------|------------------------|-------------------------|------------------------|
| Jęczmień           | 12,6            | 11,0                   | 2,1                     | 4,8                    |
| Owies oplewiony    | 11,3            | 11,8                   | 4,1                     | 8,9                    |
| Owies nieoplewiony | 14,9            | 12,9                   |                         | 2,3                    |
| Żyto               | 13,3            | 9,5                    | 1,6                     | 2,4                    |
| Pszenica           | 13,9            | 11,9                   | 2,0                     | 2,9                    |
| Pszenżyto          | 13,5            | 12,2                   | 1,4                     | 2,4                    |
| Kukurydza          | 13,9            | 9,3                    | 4,4                     | 3,3                    |

wymi i dodatkami mineralno – witaminowymi. Dobrym uzupełnieniem białka w dawce pokarmowej są koncentraty białkowe, śruta z nasion roślin strączkowych lub poekstrakcyjne śruty sojowa i rzepakowa. Nasiona kukurydzy charakteryzują się wysoką zawartością tłuszczu i zawartych w nim kwasów nienasyconych oraz beta karotenów, co wpływa niekorzystnie na barwę i konsystencję słoniny. Dlatego w końcowym okresie tuczu należy ograniczyć jej udział w mieszankach do 30 – 50%, a na dwa tygodnie przed planowanym ubojem całkowicie wycofać ją z żywienia i zastąpić paszami poprawiającymi jakość słoniny np. jęczmieniem.

Wprowadzenie do uprawy owsa genetycznie pozbawionego łuski poprawiło wartość paszową tego zboża i możliwość wykorzystania go w żywieniu w znacznie szerszym zakresie. Zwiększona koncentracja energii i białka o wysokiej wartości biologicznej sprawia, że owies nieoplewiony może stanowić cenny komponent mieszanek paszowych, zwłaszcza dla młodych i rosnących zwierząt. Wyższa zawartość białka oraz zbliżona wartość energetyczna do kukurydzy sprawia, że może on być stosowany w mieszankach paszowych w zastępstwie kukurydzy. Stosując wyprodukowane we własnym gospodarstwie zboża w żywieniu

zwierząt należy pamiętać, że właściwe efekty produkcyjne można osiągnąć tylko poprzez dobrze zbilansowane żywienie paszami wysokiej jakości. Ale nawet najlepiej zbilansowana pod względem zawartości składników pokarmowych dawka

czy mieszanka nie spełni swojego zadania, jeżeli występują w niej substancje szkodliwe czy toksyczne. Dlatego bardzo ważne jest ograniczenie rozwoju grzybów w zebranych zbożach. Można to osiągnąć poprzez dobre wysuszenie ziarna zbóż, dobre oczyszczenie z pyłów i plew oraz magazynowanie w szczelnych silosach lub w suchych magazynach o odpowiedniej wilgotności. Można też stosować środki konserwujące. Przestrzeganie zasad prawidłowego składowania i przechowywania przeznaczonego na paszę zboża jest więc warunkiem bezpiecznego ich stosowania w żywieniu.

Czesława Mirczewska



# Bydło mięsne – krycie towarowe oraz krzyżowanie wypierające alternatywą dla drogiego materiału hodowlanego

**Wysoka opłacalność chowu bydła mięsnego, którą obserwuje się od maja ubiegłego roku wskazują, że ten dział produkcji zwierzęcej powinien interesować rolników, którzy szukają źródeł dochodu dających wysoki zysk.**

Produkcją wołowiny kulinarnej (wysokiej jakości) powinny zainteresować się przede wszystkim gospodarstwa posiadające znaczny odsetek trwałych użytków zielonych, które trudno jest zagospodarować w inny sposób. Przeważnie położone są one na terenach podmokłych z tendencją do okresowego zalewania. Ruń na nich charakteryzuje się niską lub bardzo niską wartością pokarmową a intensywna produkcja zwierzęca oparta o nie (taką powinna być produkcja mleka) daje słabe efekty ekonomiczne. Przy obecnych cenach żywca wołowego (do około 11 zł za kilogram młodego bydła opasowego ras mięsnych) warto podjąć chów bydła mięsnego na tych użytkach. Można to zrobić w następujący sposób:

1. Zakupując stado podstawowe.
2. Prowadzić opas byczków ras mlecznych kupowanych jako cielęta.
3. Wykorzystując krowy utrzymywane w gospodarstwie do krycia towarowego lub wypierającego.

Zakup jałówek hodowlanych jest dość kosztowną inwestycją (cena dobrej jałówki hodowlanej dochodzi do 6 000 zł) i dużej części rolników może nie być stać na ich zakup. Zdarzają się również oferty sprzedaży krów mięsnych. Ceny tych sztuk są niższe. Należy jednak dokładnie sprawdzić, z jakiego powodu hodowca pozbywa się tej sztuki – jeśli jest to związane z rozrodem nie należy brać takiej oferty poważnie. Jałowa krowa mięsna jest nieproduktywna a co za tym idzie nie przynosi zysku generuje tylko koszty. Opas byczków ras mlecznych obecnie jest

jeszcze opłacalny. Jednak od momentu powstania odpowiednio licznej populacji stad mięsnych (rozwój ich następuje dość szybko) na pewno opłacalność chowu tych zwierząt wyraźnie spadnie. Wołowina uzyskiwana od nich jest znacznie gorszej jakości. Wyższe koszty opasu niż ras mięsnych wynikające z niższych przyrostów, gorszego wykorzystania paszy (wyższe zużycie energii i białka na kilogram przyrostu) przy niższej cenie obniży opłacalność tego typu produkcji. W krajach UE byczki pochodzące ze stad mlecznych często traktowane są jako materiał odpadowy niewielkiej wartości. Dlatego w perspektywie najbliższych lat producenci żywca wołowego opartego o zakup cieląt ze stad mlecznych powinni zastanowić się nad zmianą charakteru produkcji w gospodarstwie.

Alternatywą rozwoju chowu bydła opasowego w gospodarstwie jest krzyżowanie towarowe lub wypierające. Krzyżowanie towarowe polega na unasiennianiu krów mlecznych nasieniem buhajów ras mięsnych. W gospodarstwach mlecznych można wykorzystać do tej produkcji przede wszystkim krowy, od których nie planujemy pozostawiać jałówek na remont stada. Krzyżowanie wypierające wykorzystujemy w sytuacji, gdy zmieniamy kierunek produkcji w gospodarstwie z mlecznego na mięsne. W tej sytuacji przez systematyczne krycie krów mlecznych nasieniem bydła mięsnego w kolejnych pokoleniach zwiększamy udział genów rasy mięsnej w

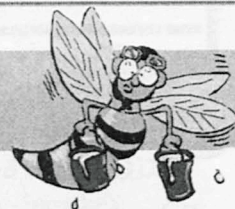
genotypie. W praktyce do opasu przeznaczamy byczki oraz jałówki o zbyt słabej budowie, jałówki, które pokrojowo nam odpowiadają pozostawiamy do dalszego chowu. Z czasem eliminujemy ze stada również krowy z niskim udziałem genów rasy mlecznej. Zwierzęta te zwykle dają opasy niższej wartości (słabiej umięśnione, bardziej otluszczone), które charakteryzują się wyższym zużyciem energii i białka na kilogram przyrostu. Jaką rasę należy wybrać do krzyżowania towarowego? Nie mogą to być zwierzęta ras małych. Do nich należą **herefor** i **angus**. Często spotyka się krzyżówki z rasą hereford. Jest to błąd. Mieszańce te nie charakteryzują się zbyt wysokimi przyrostami. Ponadto mają tendencję do otluszczenia się. Przy kryciu jałówek, młodych krów oraz sztuk o małym kalibrze należy wybierać buhaja rasy, która charakteryzuje się dużą łatwością wycieleń. Idealnie do tego nadaje się rasa **limousine**. Zwierzęta te charakteryzują się również dobrymi przyrostami i nadają się do wszystkich rodzajów opasu. Krowy starsze (wieloródki) oraz bardzo dobrze wyrośnięte można kryć buhajami takich ras jak **charolaise**, **piemontese**. Przy wyborze konkretnego buhaja należy sprawdzić na podstawie indeksu hodowlanego czy nie przekazuje trudnych wycieleń. Mieszańce z tymi rasami nadają się głównie do opasu półintensywnego i intensywnego. Hodowcy, którzy nie chcą rezygnować z doju powinni do krzyżowania wykorzystać bydło rasy **simentaler** lub **salers**, które charakte-

ryzuje dużą przydatność do opasu i dość wysoka wydajność mleczna. W Polsce większe znaczenie ma rasa **simental**.

Wybór metody i rasy zwierząt powinien być dostosowany do możliwości produkcyjnych gospodarstwa. Składa się na to przede wszystkim baza paszowa oraz możliwości wykorzystania krów mlecznych do krzyżowania.







(część II)

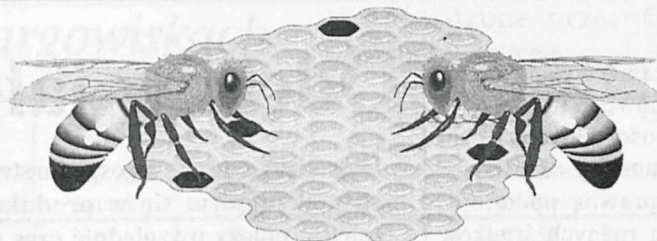
## Refundacja kosztów wyposażenia laboratoriów (IV środek wsparcia)

Celem było doposażenie laboratoriów działających na rzecz pszczelarzy w nowoczesny sprzęt specjalistyczny, co przyczynić się ma do pełniejszej oceny jakości handlowej miodu, zwiększenia dostępu do analiz, obniżenia kosztów badania miodu ponoszonych przez pszczelarzy. Podmiotami uprawnionymi były ośrodki naukowo-badawcze sektora pszczelarskiego nie będące jednostkami budżetowymi. Podmiot występujący o dofinansowanie musiał załączyć do projektu 2 ważne oferty handlowe (na każdy rodzaj proponowanego zakupu sprzętu lub urządzenia) wraz z ceną i specyfikacją techniczną.

## Refundacja kosztów analiz jakości miodu (IV środek wsparcia)

Działanie to przewidywało zwrot kosztów poniesionych na wykonanie analiz jakości miodu. Do analiz tych zalicza się badania prowadzące do określenia jakości i odmiany miodu oraz zawartości zanieczyszczeń chemicznych. Podmiotami uprawnionymi do złożenia ofert mogły być organizacje i stowarzyszenia pszczelarskie, grupy producenckie, spółdzielnie pszczelarskie oraz przedsiębiorcy sektora pszczelarskiego. Warunkiem uczestnictwa w tym działaniu było wskazanie laboratorium posiadającego uprawnienia do wykonywania analiz, wyposażonego w odpowiedni sprzęt laboratoryjny. Podmiot uprawniony zobowiązany był również załączyć do projektu co najmniej 2 ważne oferty cenowe na wykonanie analiz. Przy rozliczeniu umowy zwrot kosztów refundacji możliwy jest w odniesieniu do wydatków poniesionych przez pasieki posiadające weterynaryjny numer identyfikacyjny lub te, które złożyły wniosek o zarejestrowanie do powiatowego lekarza weterynarii.

**Refundacja zakupu matek, rodzin i pakietów pszczelich (V środek wsparcia)**



## Wsparcie produkcji i zbytu miodu

Celem tego działania było podniesienie jakości pogłowia pszczół, rozbudowa istniejących pasiek oraz poprawa ich zdrowotności, a także poprawa jakości produktów pszczelich. Podmiotami uprawnionymi do składania ofert projektów były organizacje i stowarzyszenia pszczelarskie, grupy producenckie, spółdzielnie pszczelarskie oraz przedsiębiorcy sektora pszczelarskiego będący w posiadaniu pasiek. Podstawą rozliczenia umowy będą dokumenty potwierdzające dokonanie zakupu matek, rodzin i pakietów pszczelich o udokumentowanym pochodzeniu hodowlanym, tj. z pasiek hodowlanych prowadzących

Celem działania było opracowanie metod badawczych, które przyczynią się do poprawy zdrowotności rodzin pszczelich oraz podniesienia jakości produktów pszczelich, jak również do wzrostu dochodów gospodarstw pasiecznych. W ramach tego działania refundowane będą tylko badania stosowane, czyli te o praktycznym zastosowaniu. Podmiotami uprawnionymi w tym zakresie były organizacje i stowarzyszenia pszczelarskie, które mogą zlecać wykonanie projektów badawczych przez ośrodki badawczo-naukowe sektora pszczelarskiego, wskazując temat i cel projektu oraz jego wykonawcę. Minimalny limit finansowy na realizację jednego projektu wynosi 100 000 zł.

Trudno przewidzieć czy działania te w takiej samej formie powtórzą się w roku kolejnym, jednak priorytety z pewnością pozostaną takie same. Warto więc zapoznać się z zasadami występowania o środki w ramach powyższych działań, bowiem dzięki temu będzie wiadomo, czego spodziewać się można w przyszłości.

Przed złożeniem oferty projektu podmiot uprawniony zobowiązany jest do zarejestrowania się w Centralnym

Rejestrze Przedsiębiorców Agencji Rynku Rolnego. Szczegółowe informacje dotyczące rejestracji można uzyskać w Oddziałach Terenowych ARR oraz na stronach internetowych Agencji. W tych miejscach otrzymać można również formularz rejestracyjny. Po wypełnieniu należy go złożyć w Oddziale Terenowym lub w Centrali ARR. Do oferty projektu należy dołączyć aktualny (wydany nie wcześniej niż przed

**Refundacja kosztów poniesionych na realizację projektów badawczych na rzecz sektora pszczelarskiego i jego produktów (VI środek wsparcia)**

ciąg dalszy na s. 12





⇒ trzema miesiącami) wyciąg z Krajowego Rejestru Sądowego lub wypis z Ewidencji Działalności Gospodarczej względnie inne dokumenty określające sytuację formalno-prawną podmiotu. Działania w ramach różnych środków wsparcia nie mogą być łączone w jednej ofercie projektu. Odrębne oferty projektów należy składać na oddzielnych formularzach.

W ARR dokonywana będzie weryfikacja, ocena i wybór przedłożonych projektów, po czym w ciągu 60 dni roboczych podpisane będą umowy na ich realizację. W umowie określone są m.in. koszty podlegające refundacji i ich wysokość.

W roku 2004/2005 przebieg realizacji projektów zaplanowano następująco:

- ☞ Maksymalny termin realizacji projektu upływa 31 sierpnia 2005 roku. Jest to zarazem maksymalny termin składania do ARR wniosków o dopłatę.
- ☞ W ciągu 7 dni od zakończenia realizacji projektu, ale nie później niż do 31 sierpnia 2005 roku, podmiot uprawniony ubiegający się o refundację poniesionych kosztów składa do ARR wniosek o dopłatę wraz z kompletem wymaganych dokumentów.
- ☞ Przed dokonaniem wyliczenia dopłaty ARR zleca kontrolę realizacji projektów. Kontrola taka ma na celu sprawdzenie, czy przedłożone informacje i dokumenty są prawdziwe oraz czy zobowiązania zawarte w podpisanej umowie są realizowane.
- ☞ Po otrzymaniu informacji o wysokości przyznanej kwoty dopłaty podmiot uprawniony wystawia na tę kwotę rachunek wg wzoru Agencji i przesyła do ARR.
- ☞ ARR dokonuje realizacji wypłaty w terminie do 14 dni roboczych od daty wpłynięcia kompletnego i poprawnie wypełnionego rachunku na dopłatę, ale nie później niż do 15 października 2005 roku.

Skorzystajmy z kolejnego zaproszenia Agencji Rynku Rolnego do składania ofert projektów i wykorzystajmy tę szansę.

Małgorzata Lewandowska

## Odchów jałówek

**Organizując pracę w gospodarstwie specjalizującym się w produkcji mleka, należy uwzględnić czas na opiekę nad cielętami i młodziem. Jeśli dobrze zaplanujemy pracę w cieletniku, uzyskamy zdrową i dobrze rozwiniętą jałówkę, z której będzie wysokomleczna krowa. Okres odchovu jałówek można podzielić na cztery etapy:**

- od porodu do odsadzenia;
- od odsadzenia do 6 miesięcy;
- od szóstego miesiąca do pokrycia;
- od pokrycia do wycielenia.

W pierwszej fazie odchovu wszystkie czynności muszą być wykonane szczególnie starannie. Przede wszystkim należy zwrócić uwagę na pojenie cieląt, czyszczenie sprzętu oraz obserwację zdrowotności młodych zwierząt. Brak należytej troski może spowodować wiele trudnych do wyleczenia chorób. Bardzo ważny jest okres pojenia siarą, która powinna być podana cielęciu możliwie jak najwcześniej. Siara zawiera ciała odpornościowe, których ilość szybko maleje. Zmniejsza się też wchłanianie przeciwciał z układu pokarmowego cielęcia do układu krwionośnego. Osesek w pierwszej godzinie życia powinien pobrać do ok. 1,5 l siary.

Pierwsze dwa tygodnie życia cielę powinno przebywać w pojedynczym wysielonym słomą kojcu. Kojec powinien mieć ażurowe ściany i szerokość co najmniej równą wysokości cielęcia w kłębie, a długość 1,1 długości ciała cielęcia mierzoną od czubka nosa do ogonowej krawędzi guza kulszowego.

Druga faza odchovu cieląt wymaga dużej staranności przy żywieniu. Należy obserwować pobieranie pasz przez cielęta, ponieważ brak zainteresowania karmą może być objawem zaczynającej się choroby. Również obserwacja zachowania cieląt ułatwia wczesne wykrycie wielu zaburzeń zdrowotnych. Raz w miesiącu należy ocenić intensywność wzrostu cieląt – ważenie lub mierzenie wysokości w kłębie, bądź szerokości miednicy. Cielęta można utrzymywać

grupowo, pamiętając, aby powierzchnia w kojcu przypadająca na 1 cielę nie była mniejsza niż 1,5 m<sup>2</sup>.

W okresie od szóstego miesiąca do pokrycia należy zwrócić szczególną uwagę na rozpoczynający się cykl płciowy u bydła. Wykonanie zabiegu unasienniania w optymalnym terminie możliwe jest tylko wtedy, gdy rozpoznano i zanotowano pierwsze objawy rui. W tym okresie ważne jest też optymalne żywienie jałówek i regularna kontrola wzrostu. W wyniku nieprawidłowo zbilansowanych dawek pokarmowych jałówki uzyskują za niskie przyrosty, następuje opóźnienie rozwoju narządów rozrodczych i w efekcie opóźnia się termin unasienniania jałówki. Dawki pokarmowe w tym okresie powinny charakteryzować się wysoką koncentracją białka – ok. 14% w suchej masie i umiarkowaną koncentracją energii. Wskazanymi paszami są zielonka, kiszonki z traw i motylkowych, siano.

Celem odchovu jałówek rasy hf jest wycielenie się pierwiastki w wieku ok. 24 miesięcy. Młode zwierzę powinno przed wycieleniem osiągnąć masę 560 – 580 kg, a po wycieleniu 520 – 540 kg. Aby to osiągnąć należy poprawnie bilansować dawkę pokarmową, systematycznie sprawdzać pobieranie suchej masy pasz i kontrolować rozwój zwierząt. Przed wycieleniem jałówkę należy umieścić w porodówce, gdzie będzie mogła przebywać przez 24 h. Minimalna powierzchnia porodówki powinna wynosić 12 m<sup>2</sup>.

Praca przy młodych zwierzętach wymaga terminowego wykonywania zabiegów zootechniczno-weterynaryjnych, a wszelkie błędy i zaniedbania powodują nieodwracalne negatywne konsekwencje. Odpowiedzią młodych zwierząt na niedostateczną troskę jest zahamowanie wzrostu i rozwoju, a nawet należy się liczyć z zachorowaniami i stratami cieląt. Tylko prawidłowo i we właściwym czasie wykonywane czynności wiodą do optymalnego wzrostu i rozwoju młodzi, a w konsekwencji do uzyskania zdrowej wysokomlecznej krowy.

Elżbieta Kędziora

PZDR Łuków



# Informacje rynkowe

## Notowania cen na targowiskach

sporządzone przez Oddział LODR  
w Grabanowie (ceny w zł za jednostkę)

| Lp  | Wyszczególnienie   | J.M    | Wisznice<br>28.02.2005<br>poniedziałek | Parczew<br>01.03.2005<br>wtorek | Piszczac<br>02.03.2005<br>środa | Radzyń<br>Podlaski<br>02.03.2005<br>środa | Biała<br>Podlaska<br>03.03.2005<br>czwartek | Łuków<br>03.03.2005<br>czwartek | Międzyrzec<br>Podlaski<br>03.03.2005<br>czwartek |
|-----|--------------------|--------|----------------------------------------|---------------------------------|---------------------------------|-------------------------------------------|---------------------------------------------|---------------------------------|--------------------------------------------------|
| 1.  | Pszenica           | dt     | -                                      | -                               | 35-40                           | 45                                        | 46-50                                       | 46                              | 45                                               |
| 2.  | Pszenżyto          | dt     | -                                      | -                               | 25-28                           | 35                                        | 40                                          | 34-36                           | -                                                |
| 3.  | Żyto               | dt     | -                                      | -                               | 25                              | 30                                        | 35                                          | 28-30                           | -                                                |
| 4.  | Owies              | dt     | -                                      | -                               | 25 - 30                         | 30                                        | 30                                          | 30-32                           | -                                                |
| 5.  | Jęczmień           | dt     | -                                      | -                               | 40-45                           | 44                                        | 46-50                                       | 42-45                           | 45                                               |
| 6.  | Mieszanka zbożowa  | dt     | -                                      | -                               | 25-30                           | 32-34                                     | -                                           | 35                              | -                                                |
| 7.  | Kukurydza          | dt     | -                                      | -                               | 40                              | -                                         | 45                                          | -                               | -                                                |
| 8.  | Ziemniaki          | dt     | -                                      | -                               | -                               | -                                         | 30                                          | 12                              | -                                                |
| 9.  | Prosięta 10-15 kg  | para   | 240-260                                | -                               | 250-270                         | 280                                       | -                                           | 260-280                         | 270                                              |
| 10. | Prosięta pow. 15kg | para   | 280-300                                | 270-300                         | 280-300                         | 310                                       | -                                           | 280-360                         | 320                                              |
| 11. | Jaja               | szt.   | -                                      | 0.28-0.33                       | 0.25-0.38                       | 0.25 - 0.40                               | 0.22 - 0.32                                 | 0.20-0.40                       | 0.25-0.40                                        |
| 12. | Gruszki            | kg     | -                                      | 2.00-2.50                       | 3.50                            | 2.80-3.00                                 | -                                           | -                               | -                                                |
| 13. | Jabłka             | kg     | 0.60-1.50                              | 0.80-1.50                       | 0.80-1.50                       | 0.60-1.50                                 | 1.00-1.80                                   | 0.80-1.50                       | 0.50-1.50                                        |
| 14. | Orzechy laskowe    | kg     | 9.00-10.00                             | -                               | 8.00-10.00                      | -                                         | -                                           | -                               | -                                                |
| 15. | Orzechy włoskie    | kg     | 3.00-4.00                              | -                               | 3.00-3.50                       | -                                         | -                                           | -                               | -                                                |
| 16. | Cebula             | kg     | 0.40 - 0.60                            | 0.40-0.60                       | 0.40 - 0.80                     | 0.50-0.70                                 | 1.00                                        | 0.50-0.60                       | 0.60                                             |
| 17. | Czosnek            | szt    | 0.30 - 0.80                            | -                               | 0.60 - 0.80                     | -                                         | -                                           | 0.30-0.50                       | 0.60                                             |
| 18. | Czosnek            | kg     | -                                      | 7.00-10.00                      | -                               | -                                         | 8.00-9.00                                   | -                               | -                                                |
| 19. | Szczypior          | peczek | -                                      | -                               | -                               | -                                         | 1.00                                        | -                               | -                                                |
| 20. | Pomidory           | kg     | -                                      | -                               | -                               | -                                         | -                                           | 6.00-8.00                       | -                                                |
| 21. | Ogórki kiszane     | kg     | -                                      | 3.50-3.80                       | -                               | -                                         | 4.50                                        | -                               | 4.80                                             |
| 22. | Kapusta kiszona    | kg     | -                                      | 1.00-1.50                       | -                               | -                                         | 2.50                                        | -                               | 1.50                                             |
| 23. | Kapusta            | szt.   | -                                      | 0.80-1.20                       | 1.00- 1.50                      | 0.80-1.50                                 | -                                           | 0.50-1.00                       | -                                                |
| 24. | Kapusta            | kg     | -                                      | -                               | -                               | -                                         | 0.50                                        | -                               | 0.50                                             |
| 25. | Kapusta pekińska   | główka | -                                      | -                               | 1.70-2.50                       | -                                         | 2.50                                        | 1.00-1.50                       | -                                                |
| 26. | Kapusta pekińska   | kg     | -                                      | 1.50                            | -                               | -                                         | -                                           | -                               | 2.50                                             |
| 27. | Kapusta czerwona   | kg     | -                                      | -                               | -                               | -                                         | -                                           | -                               | 1.00                                             |
| 28. | Pieczarki          | kg     | -                                      | 4.00-5.00                       | 4.00-4.50                       | 3.80-4.50                                 | 3.80-4.20                                   | 3.50-4.50                       | 4.50                                             |
| 29. | Marchew            | kg     | 0.50-0.70                              | 0.50-0.60                       | 0.60 - 0.70                     | 0.50-0.60                                 | 0.80-1.00                                   | 0.50-0.70                       | 0.70                                             |
| 30. | Miód               | kg     | 15.00 -<br>20.00                       | -                               | 18.00 -<br>20.00                | -                                         | -                                           | 20.00                           | 19.00                                            |
| 31. | Buraki czerwone    | kg     | -                                      | 0.60 - 0.80                     | 0.70 - 0.80                     | 0.50-0.70                                 | 1.00                                        | 0.50-0.80                       | 0.70                                             |
| 32. | Seler              | kg     | -                                      | 2.00-2.50                       | 2.00                            | 1.50-2.00                                 | -                                           | 1.50-2.00                       | 2.50                                             |
| 33. | Por                | szt.   | -                                      | 0.50-0.80                       | 0.60-0.80                       | -                                         | -                                           | 0.80-1.00                       | -                                                |
| 34. | Por                | kg     | -                                      | -                               | -                               | -                                         | 2.50                                        | -                               | 2.00                                             |
| 35. | Pietruszka         | kg     | -                                      | 1.80-2.50                       | 2.00                            | 1.60-2.00                                 | 2.50                                        | -                               | 2.00                                             |
| 36. | Ziemniaki          | kg     | -                                      | 0.40-0.60                       | -                               | -                                         | 0.30 - 0.50                                 | -                               | -                                                |
| 37. | Pestka dyni        | kg     | 3.20-3.50                              | -                               | -                               | -                                         | -                                           | -                               | -                                                |

Wisznice: prosięta    podaż mała    popyt duży  
Piszczac    zboża    podaż średnia    popyt średni  
              prosięta    podaż średnia    popyt duży  
Łuków:    zboża    podaż średnia    popyt mały  
              prosięta    podaż mała    popyt duży

Radzyń Podl.: prosięta    podaż mała    popyt duży  
                  zboża    podaż mała    popyt mały  
Między. Podl.: zboża    podaż mała    popyt mały  
                  prosięta    podaż średnia    popyt średni  
Biała Podl.:    zboża    podaż mała    popyt mały



[www.odr.cyber.pl](http://www.odr.cyber.pl)

**Zapraszamy na stronę internetową**

**LODR w Końskowoli**  
**Oddział w Grabanowie**



# Ceny zbóż, żywca wieprzowego i wołowego

## Zboża

ceny w zł / tona

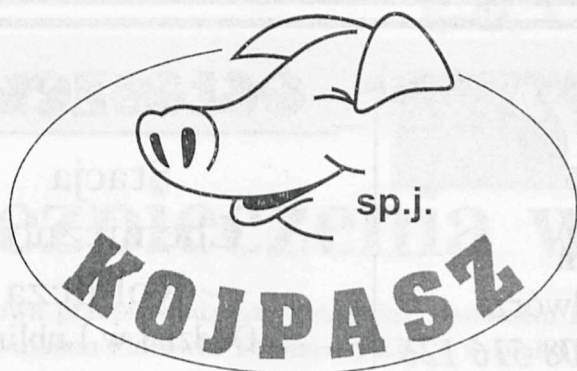
| Punkt skupu                                                                                                                          | PSZENICA                                           | JĘCZMIEN                                          | ZYTO                                                                 | PSZENZ<br>YTO                   | OWIES                      | KUKURYDZA |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------|---------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------|---------------------------------|----------------------------|-----------|
| <b>Biała Podlaska ceny z dnia 08.03.2005r</b>                                                                                        |                                                    |                                                   |                                                                      |                                 |                            |           |
| Mieszalnia pasz „Wola Pasze”<br>Biała Podlaska ul. Sidorska<br>tel.342-22-01 (Płatność po 45<br>dniach od sprzedaży)                 | 380 + VAT –<br>skup<br>wstrzymany do<br>11.03.2005 | 370 + VAT-<br>skup<br>wstrzymany do<br>14.03.2005 | 280 + VAT przy<br>płatności po 21<br>dniach cena<br>niższa o 20 zł/t | 350 +<br>VAT- skup<br>na zapisy | owies nagi<br>400 +<br>VAT | 380 + VAT |
| PZZ „MIŁOSZ” Kijowiec<br>gm. Zalesie tel. 375 75 57                                                                                  | 400 - 450 + VAT w<br>zależności od jakości         |                                                   | 300 + VAT płatność do 14<br>dni skup od 14.03.2005                   |                                 |                            |           |
| „Podlaskie Gorzelnie” Gorzelnia Witulin<br>21-542 Leśna Podlaska tel. 345-18-21                                                      |                                                    |                                                   | 300 + VAT termin<br>płatności- do 2 m-cy<br>od dostawy               |                                 |                            |           |
| Podlaskie Zakłady Spirytusowe „Alkwin”<br>sp. z o.o Międzyrzec Podl. ul. Lubelska 65<br>Tel. 371-50-82<br>Skup na zapisy od kwietnia |                                                    |                                                   | 280 + VAT płatność<br>od ręki                                        | 280+<br>VATpłatność<br>od ręki  |                            |           |
| <b>Wisznice ceny z dnia 05.03.2005r.</b>                                                                                             |                                                    |                                                   |                                                                      |                                 |                            |           |
| AGRO-HANDEL<br>Polubice W II 61                                                                                                      | 360 + VAT                                          | 380 + VAT                                         | 270 + VAT                                                            | 310 + VAT                       | 270 + VAT                  |           |
| <b>Radzyń Podlaski ceny z dnia 04.03.2005r.</b>                                                                                      |                                                    |                                                   |                                                                      |                                 |                            |           |
| PPP BACUTIL Bedlno<br>tel.352-86-01                                                                                                  |                                                    | 340 +<br>VAT                                      | 333 + VAT                                                            | 330 +<br>VAT                    |                            |           |
| <b>Parczew ceny z dnia 09.03.2005r.</b>                                                                                              |                                                    |                                                   |                                                                      |                                 |                            |           |
| Młyn Gospodarczy<br>Marek Tosciańczyk<br>Parczew tel.083)354-17-67<br>ul.11-go Listopada 107                                         | 400 + VAT                                          |                                                   |                                                                      |                                 |                            |           |

## Żywiec wieprzowy i wołowy

ceny w zł/kg

| Powiat                                                          | Żywiec wieprzowy     |                    | Żywiec wołowy                |                              |       |
|-----------------------------------------------------------------|----------------------|--------------------|------------------------------|------------------------------|-------|
| Punkt skupu                                                     | tuczniaki            | maciory            | buhaje                       | Jałówki                      | Krowy |
| <b>Biała Podlaska ceny z dnia 08.03. 2005r.</b>                 |                      |                    |                              |                              |       |
| Biała Podlaska – Zakłady<br>Mięsne „Dolina Łąk”<br>Małaszewicze | 4.00-4.20<br>+ VAT   |                    |                              |                              |       |
| <b>Wisznice ceny z dnia 03.03.2005 r.</b>                       |                      |                    |                              |                              |       |
| „FELIX” Rossosz                                                 | 3,80 + VAT           |                    | 4,90 + VAT                   | 3,80 - 3,90<br>+ VAT         |       |
| <b>Łuków ceny z dnia 04.03..2004 r.</b>                         |                      |                    |                              |                              |       |
| Zakłady Mięsne „Łmeat”<br>w Łukowie                             | 3,00-3,50<br>+ VAT   | 2,50-2,70 +<br>VAT |                              |                              |       |
| <b>Parczew ceny z dnia 04.03.2005 r.</b>                        |                      |                    |                              |                              |       |
| Parczew – ZM<br>„ŁMEAT” Łuków                                   | 3,50<br>+ VAT        | 3,00<br>+ VAT      | 600 kg<br>4,20-5,20<br>+ VAT | 600 kg<br>3,40-4,20<br>+ VAT |       |
| <b>Radzyń Podlaski ceny z dnia 04.03.2005r.</b>                 |                      |                    |                              |                              |       |
| M-U „Zemat”<br>Z.Trościańczyk i Sp.<br>Wołyn tel. 353-01-92     | 3,60 - 3,70<br>+ VAT | 2,80<br>+ VAT      | 4,20 - 4,60<br>+ VAT         | 3,70 - 3,80<br>+ VAT         |       |





## Serdecznie Dziękujemy!

Spółdzielni Mleczarskiej w Białej Podlaskiej za zaproszenie i wszystkim producentom mleka obecnym na spotkaniu, które odbyło się 2 marca 2005 roku LODR o/ Grabanów.

Chcemy zaprezentować jeden z wielu produktów firmy: Blattin Polska Sp. z o.o., który jest najpopularniejszym dodatkiem mineralno-witaminowym stosowanym wśród producentów mleka.

## Blattin M-92 ADE

M-92 ADE jest mieszanką mineralno-witaminową przeznaczoną dla krów mlecznych i młodzieży żywionych dawkami ubogimi w wapń opartych na kiszonce z kukurydzy, na okopowych czy śrucie zbożowej. Preparat zawiera w swoim składzie pełen zestaw witamin z grupy B- kompleks i charakteryzuje się wysokim poziomem mikroelementów. Mieszanka w pełni pokrywa zapotrzebowanie krów średnio i wysoko-wydajnych w witaminy i minerały. Zawiera m. in. 3000 mg vit. E, 160 mg niacyny, cynk i selen.



**Kojpasz Sp.j. KOSSOWSKI, JAKUBIUK**

**SKLEP- HURTOWNIA:**

ul. Przemysłowa 13  
21-580 Wisznice  
tel. (083) 378 15 23

**BIURO:**

tel. (083) 378 22 52  
tel./fax (083) 378 16 23  
kom. 0504 102 143



# PH „ARKADY”



**Arkadiusz Mischczuk**

Rusiły 49, 21-222 Podedwórze  
tel. (083) 379-51-24, kom. 608 516 126

**Oferuje do sprzedaży produkty firmy  
EKOPLON S.A.**

- |                                          |                                       |
|------------------------------------------|---------------------------------------|
| • <b>Koncentraty pełne - PROTAMIK</b>    | • <b>Pasze pełnoporcjowe:</b>         |
| • <b>Koncentraty 10%</b>                 | <b>PRESTARTER</b>                     |
| • <b>Mieszanki witaminowo- mineralne</b> | <b>STARTER</b>                        |
| <b>FARMER</b>                            | • <b>Nawozy dolistne rolnicze</b>     |
| <b>EKOFOŚ</b>                            | <b>EKOLIST MAKRO</b>                  |
| <b>SORBIX</b>                            | <b>EKOLIST MONO</b>                   |
| • <b>Prefiksy dla trzody chlewnej</b>    | <b>MIKROSOL</b>                       |
| <b>przeżuwaczy i drobiu:</b>             | • <b>Nawozy ogrodnicze</b>            |
| <b>DYNAMIX</b>                           | <b>MULTIWIT- płynne doglebowe</b>     |
| <b>EKOMIX</b>                            | <b>MULTIWIT granulowane doglebowe</b> |
| <b>PREMIX 4%</b>                         |                                       |

W sprzedaży posiadamy wyposażenie chlewni i wentylację renomowanych firm

## OGŁOSZENIE

**Stacja  
Chemiczno -  
- Rolnicza  
Oddział w Lublinie**

wykonuje analizy gleb, ziem i podłoży ogrodniczych, roślin, pasz i nawozów. Oznacza pH, makro i mikroelementy, zawartości metali ciężkich, siarki i azotynów. Opracowuje zalecenia nawozowe, potrzeby wapnowania, mapy odczynu i zasobności gleb. Pobiera próbki: gleby, nawozów i materiału roślinnego.

**Lublin ul. Sławinkowska 5**

 **tel. (081) 742 63 01.**

**Kontakt ze specjalistą  
terenowym:**

**Kazimierz Nowak  
☎ 0 605 629 882**

**Jan Korniluk  
☎ 0 605 443 09**

*Autoryzowany dealer firmy  
Westfalia Landtechnik Polen Sp. z o.o.*

**WESTFALIA**



**P.P.H.U. „MLEKO-SYSTEM”**

**ul. Składnicowa 8**

**21-200 Parczew**

**tel. (083) 355 13 09, fax. (083) 355 13 08**

**Oferuje**

- **Wyposażenie budynków inwentarskich do hodowli bydła**
  - urządzenia udojowe i schładzające (nowe i używane) firmy Westfalia
  - kalenice dachowe oraz kurtyny firmy ARNTJEN
  - przegrody stanowiskowe do obór uwięziowych oraz wolnostanowiskowych
- **Wozy paszowe firmy TRIOLIET**
- **Środki higieny doju**
- **Części zamienne do wszystkich typów dojarek**
- **Fachowe doradztwo**
- **Artykuły zootechniczne**

**SPRZEDAŻ RATALNA**



# Ubezpieczenia w KRUS

**Rozmowa przeprowadzona z mgr inż. Januszem Filipiukiem - Kierownikiem Placówki Terenowej KRUS w Białej Podlaskiej.**

*Panie Kierowniku kto może być ubezpieczony w KRUS z mocy ustawy?*

Ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy podlega rolnik prowadzący na własny rachunek działalność rolniczą jako posiadacz gospodarstwa rolnego o obszarze powyżej 1 ha przeliczeniowego użytków rolnych lub dział specjalny produkcji rolnej, a także jego małżonek i domownik stale pracujący w tym gospodarstwie jeżeli ten rolnik małżonek i domownik nie podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu, i nie ma ustalonego prawa do emerytury lub renty, a także, jeśli nie jest uprawniony do świadczeń z ubezpieczenia społecznego, takich jak: zasiłek chorobowy i zaświadczenie rehabilitacyjne po ustaniu stosunku pracy. Ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu ustawowo podlega osoba pobierająca rentę strukturalną współfinansowaną ze środków Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej. Składka na ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie wynosi 60 zł za I kwartał 2005r.

Składka kwartalna na ubezpieczenie emerytalno-rentowe za każdego ubezpieczonego wynosi 30% emerytury podstawowej. Obecnie najniższa emerytura wynosi 562,58 zł, czyli 30% tej kwoty stanowi 168,80 zł.

*Jeżeli gospodarstwo prowadzi rolnik uczący się w szkole średniej lub studiujący w trybie dziennym to obowiązkowo powinien być ubezpieczony w KRUS?*

Rolnik uczący się w szkole średniej lub studiujący w trybie dziennym i jednocześnie prowadzący gospodarstwo rolne powinien podlegać ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy, chyba że na czas

trwania nauki ktoś inny zajmuje się gospodarstwem rolnym; np. student (uczeń) pisze oświadczenie, że gospodarstwem zajmują się rodzice i jednocześnie rodzice też piszą takie oświadczenie.

*Proszę wyjaśnić kto może być ubezpieczony na wniosek?*

**Ubezpieczeniem wypadkowym, chorobowym i macierzyńskim oraz emerytalno-rentowym na wniosek** obejmuje się innego rolnika lub domownika, jeżeli działalność rolnicza stanowi stałe jego utrzymanie, jeżeli prowadzi gospodarstwo rolne o powierzchni do 1 ha przeliczeniowego, jeżeli nie podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu i nie ma ustalonego prawa do emerytury lub renty a także osoba, która będąc rolnikiem przeznaczyła grunty prowadzonego gospodarstwa rolnego do zalesienia na zasadach określonych w odrębnych przepisach. Składka wynosi 228,80 zł za I kwartał 2005 r.

**Ubezpieczeniem wypadkowym, chorobowym i macierzyńskim, wyłącznie w zakresie ograniczonym**, tj. prawem jedynie do jednorazowego odszkodowania z tytułu stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu doznanego w wyniku wypadku w gospodarstwie rolnym może być objęta: - Osoba prowadząca działalność rolniczą (rolnik jego małżonka lub domownik), podlegająca ubezpieczeniu w ZUS na podstawie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, lub mająca ustalone prawo do emerytury lub renty, lub do świadczeń z ubezpieczeń społecznych takich jak zasiłek chorobowy i świadczenie rehabilitacyjne po ustaniu stosunku pracy.

Składkę za te osoby opłaca się w wysokości 1/3 składki na ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie tj. 20 zł za I kwartał 2005 r.

Nie mogą podlegać ubezpieczeniu emerycy i renciści, którzy mają orzeczoną niezdolność do samodzielnej egzystencji tj. I grupę (pielęgnacyjny dodatek).

**Ubezpieczeniem emerytalno-rentowym na wniosek** obejmuje się osobę, która podlegała ubezpieczeniu jako rolnik i zaprzestała prowadzenia działalności rolniczej nie nabywając prawa do emerytury lub renty z ubezpieczenia społecznego, jeżeli podlegała ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 50 kwartałów.

**Ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu na wniosek** może podlegać osoba pobierająca rentę rolniczą z tytułu niezdolności do pracy jako rentę okresową.

*W jakiej wysokości płać składki na ubezpieczenie w KRUS rolnicy prowadzący w swoich gospodarstwach działy specjalne?*

Rolnik ubezpieczony w KRUS prowadzący dział specjalny produkcji rolnej opłaca składki na ubezpieczenie społeczne w kwocie 228,80 zł za I kwartał 2005r. oraz dodatkowo składkę na ubezpieczenie zdrowotne w kwocie 8,50% od dochodu ustalonego przez Urząd Skarbowy nie mniej jednak niż kwota odpowiadająca wysokości świadczenia pielęgnacyjnego przysługującego na podstawie przepisów o świadczeniu rolniczym (które obecnie wynosi 420 zł). Jeżeli rolnik z działu specjalnego osiąga dochód mniejszy niż 420 zł miesięcznie wtedy składka na ubezpieczenie zdrowotne wynosi 36 zł miesięcznie.

ciąg dalszy na s. 14 ➡



## Analizy ekonomiczne

10

➔ Ile w bieżącym roku wynosi składka KRUS?

Składka na ubezpieczenie społeczne rolników wynosi za I kwartał 2005 r. 228,80 zł.

- Składka na ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie na I kwartał 2005 r. została ustalona w wysokości 60,00 zł za każdą osobę podlegającą temu ubezpieczeniu. Osoba objęta wyżej wymienionym ubezpieczeniem na wniosek w ograniczonym zakresie opłaca 1/3 pełnej składki, tj. 20,00 zł:

- Składka na ubezpieczenie emerytalno-rentowe w I kwartale 2005 r. wynosi 30% obowiązującej w grudniu 2004 r. emerytury podstawowej (562,58 zł), tj. 168,80 zł.

Wypłaty z funduszu emerytalno-rentowe są dotowane z budżetu państwa, udział składek w wypłacie rent, emerytur wynosi ok. 7-8%. Ustawa o ubezpieczeniu gwarantuje dopłaty z budżetu państwa w wysokości 90%.

Wypłaty z funduszu składowego

tj. na ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie, finansowane są w całości przez rolników z opłacanych składek.

*Dlaczego KRUS w zaświadczeniu nie pisze żonie lub mężowi rolnika, że jest ubezpieczony jako współmałżonek i nie posiada gruntów.*

Treść zaświadczenia jest uzgodniona centralnie między kierownictwem KRUS i ARiMR.

Zaświadczenie wydawane rolnikom do ARiMR są zgodne z programem KRUS – nal., zawierają takie informacje jak:

1. Status ubezpieczonego określonego odpowiednio dla:
  - rolnika – rolnik;
  - małżonka rolnika – rolnik (małżonek);
  - domownika – domownik.
2. Rodzaj ubezpieczenia.
3. Okres (okresach) ubezpieczenia.
4. Stan konta tj:
  - a) „konto wykazuje zadłużenie” lub odpowiednio
  - b) „konto nie wykazuje zadłużenia”

*Dlaczego nie piszecie dwóch imion jest to bardzo ważne w wielu instytucjach!*

Program KRUS-nal w zaświadczeniach nie drukuje drugiego imienia rolnika, a zaświadczenia mamy wydawać zgodnie z tym programem.

*Czy żona rolnika nie posiadająca własnych gruntów rolnych i nie prowadząca składek w ZUS – może być w KRUS ubezpieczona z mocy ustawy jako prowadząca gospodarstwo rolne.*

Żona rolnika może być ubezpieczona z mocy ustawy jako małżonek rolnika, w zaświadczeniu jest zapis; ubezpieczona jako rolnik (małżonek).

*Dziękuję Panu Kierownikowi za rozmowę, sądzę iż Pana wyjaśnienia przyczynią się do poszerzenia wiedzy wśród rolników i mieszkańców wsi o obowiązujących zasadach ubezpieczeń w KRUS i rozwieją szereg wątpliwości.*

Rozmowę przeprowadziła:  
Teresa Razukiewicz

## Najtrudniej zacząć

Coraz częściej zaczynamy się zastanawiać z jakich pieniędzy Unii możemy skorzystać? Szereg rodzajów i zasad wsparcia z unijnych funduszy strukturalnych wprawia nas o zawrót głowy, ale zainteresowani jesteśmy. Czujnie śledzimy media, przekraczamy progi wielu instytucji związanych z rolnictwem, gdzie na zadawane pytania uzyskujemy mniej lub bardziej satysfakcjonujące odpowiedzi.

Doskonale zdajemy sobie sprawę, że pieniądze z Unii nie są łatwe. Tylko od naszej aktywności, wiedzy, stopnia zorganizowania się i determinacji zależy czy z tych możliwości finansowych jesteśmy w stanie skorzystać. By tego jednak dokonać musimy zrobić to dobrze i mądrze z korzyścią dla swoich gospodarstw. Najtrudniej jest

jednak zacząć ...

### A dlaczego by nie ...

Jeśli posiadamy gospodarstwo o niskim potencjale ekonomicznym, a chcemy poprawić jego sytuację dochodową i sprawić by stało się bardziej konkurencyjne warto zainteresować się działaniem **wspierającym gospodarstwa niskotowarowe**, czyli takie których wielkość ekonomiczna jest na poziomie od 2 do 4 ESU. Co ciekawe nie trzeba będzie wykładać własnych pieniędzy, do dyspozycji będzie 5878 złotych wypłacanych w ciągu 5 lat, przy czym po 3 roku trzeba będzie wykazać osiągnięcie tzw. celów cząstkowych opisanych w planie rozwoju gospodarstwa co umożliwia wypłatę w kolejnych 2 latach. Celami cząstkowymi mogą

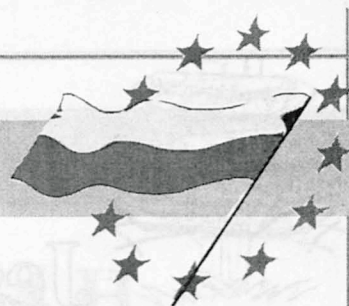
być np. przedstawianie lub przestawienie gospodarstwa na produkcję metodami ekologicznymi, przystąpienie do grupy lub organizacji producentów rolnych, zakup zwierząt gospodarskich, maszyn rolniczych, gruntu rolnego lub jego dzierżawa, uzyskanie pomocy finansowej na wspieranie przedsięwzięć rolnośrodowiskowych i poprawy dobrostanu zwierząt itd. Ważne jest by uzyskać pomoc trzeba prowadzić gospodarstwo przez co najmniej 3 lata przed wystąpieniem o tą dotację lub zostać jego właścicielem w drodze dziedziczenia ustawowego lub jako następcą w ramach renty strukturalnej.

### Warto też pomyśleć o standardach ...

Nie możemy zapominać, że coraz bardziej ważne staje się dostosowanie gospodarstw do standardów UE oznacza to konieczność rozwoju technologicznego ➔



## Wspólna polityka rolna



gospodarstwa oraz zwiększenie nakładów na zapewnienie odpowiednich warunków sanitarnych w produkcji rolniczej, dlatego też może należałoby zwrócić uwagę na taki rodzaj wsparcia jak **dostosowanie gospodarstw rolnych do standardów UE**.

Pomoc w ramach tego instrumentu udzielana jest na realizację projektów inwestycyjnych w gospodarstwie rolnym w zakresie:

1. Wymagań dotyczących przechowywania nawozów naturalnych określonych w przepisach o nawozach i nawożeniu celem ograniczenia wpływu azotu ze źródeł rolniczych. W ramach dofinansowania można będzie budować, rozbudowywać lub modernizować płyty obornikowe, zbiorniki na gnojówkę i gnojownicę.

Realizacja projektu w tym zakresie powinna zostać wykonana w ciągu 12 miesięcy od dnia wydania ostatecznej decyzji przyznającej pomoc przez kierownika powiatowego biura Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

2. Dostosowanie ferm kur niosek skierowane jest do ferm kur niosek, które utrzymują je w klatkach nie spełniających minimalne standardy. Pomoc finansowa obejmuje zakup klatek wraz z wyposażeniem dla kur nieśnych.

3. Dostosowanie gospodarstw

produkujących mleko oraz przetwory mleczne do obowiązujących wymagań weterynaryjnych pod względem panującej w nich higieny ze szczególnym uwzględnieniem warunków jego pozyskania i przechowywania polega na dofinansowaniu wybranych przedsięwzięć dostosowujących je.

Wsparcie finansowe jest skierowane do gospodarstw, które nie spełniają powyższych standardów oraz w chwili składania wniosku posiadają nie więcej niż 30 sztuk krów produkujących mleko surowe przeznaczone do spożycia oraz do produkcji przetworów mlecznych (nie wlicza się do tego cieląt, jałówek w tym i cielnych, opasów, buhajów oraz krów mamek i wybrakowanych).

Dostosowanie w tym zakresie powinno zostać wykonane w ciągu 8 miesięcy od daty wydania ostatecznej decyzji administracyjnej kierownika powiatowego biura Agencji przyznającej pomoc.

Wsparcie ma formę rocznej płatności obejmującej pokrycie kosztów inwestycji w celu dostosowania gospodarstw rolnych do standardów UE, i nie może ono przekraczać 25 tys. EUR rocznie na gospodarstwo. Środki finansowe będą wypłacane w postaci zryczałtowanych płatności, skalkulowanych na podstawie standardowych kosztów określonych dla poszczególnych przedsięwzięć.

Z działań

mogą skorzystać producenci rolni, których gospodarstwo jest żywotne lub osiągnie żywotność w końcu otrzymania wsparcia, w gospodarstwie utrzymuje się co najmniej 5 dużych jednostek przeliczeniowych zwierząt oraz produkcja azotu w nawozach naturalnych nie przekracza 170 kg/ha.

Tylko od nas zależy z jakich możliwości zechcemy skorzystać, należy pamiętać, że wybór wiąże się z koniecznością realizacji zobowiązań niezbędnych do uzyskania pomocy. Z powyższych działań możemy skorzystać już od 2 lutego 2005 r.

Serdecznie zapraszamy na konsultacje do Oddziału w Grabanowie i Powiatowych Zespołach Doradztwa Rolniczego.

Opracowali: Iwona Petruczynek  
Paweł Kogut Oddział Grabanów

## OGŁOSZENIE

Zakład Usługowy Remontowo Bodowlany

Andrzej Michałek,

21-500 Biała Podlaska,

☎(083)342-42-31,

kom. 0692818114

- Kompleksowe wykonawstwo płyt gnojowych i zbiorników na gnojówkę.

- Wykonujemy projekty i kosztorysy.



## OPONY ROLNICZE BIEŻNIKOWANE \* NOWE

**NAJNIŻSZE W REGIONIE CENY OPON NOWYCH!**

- PEŁNA GWARANCJA !
- TRANSPORT DO KLIENTA !
- UPUST ZA ZDANIE STARYCH OPON!
- SPRZEDAŻ RATALNA !

**DO KAŻDEGO KOMPLETU OPON ZESTAW MONTAŻOWY GRATIS**

**UWAGA ROLNIKU!**

WYKORZYSTAJ DOPLATY UNIJNE NA ZAKUP OPON BIEŻNIKOWANYCH LUB NOWYCH DO SWOJEGO SPRZĘTU ROLNICZEGO.

**CHEŁM Baza**

CHEŁM ul. Dembowskiego 1/2

tel. 082/565-18-95





# Jestem ze wsi... i jestem z tego dumny

Pod takim hasłem od 15.12.2004 r. Stowarzyszenie na rzecz aktywizacji mieszkańców Polesia Lubelskiego w Podedwórze realizuje projekt finansowany przez Polsko-Amerykańską Fundację Wolności przy współpracy z Polską Fundacją Dzieci i Młodzieży. Celem tego projektu jest rozwój przedsiębiorczości wśród młodzieży wiejskiej w oparciu o dziedzictwo kulturowe i zasoby środowiska naturalnego. Autorka tego projektu p. Gabriela Bilkiewicz - prezes Stowarzyszenia wyszła z założenia, że czas masowego odpływu młodzieży do miasta minął bezpowrotnie i że należy zrobić wszystko, aby stworzyć młodym ludziom godne warunki życia w miejscu zamieszkania. Szansa taka pojawiła się wraz z otwarciem Ośrodka Edukacji Regionalnej w Hołownie, który przyciąga swoją ciekawą ofertą klasy szkolne z całego regionu na warsztaty poświęcone giniącym zawodom Lubelszczyzny (tkactwo, kowalstwo, strycharstwo, pieczenie chleba itp.).

Wraz z napływem turystów do Ośrodka pojawiła się potrzeba wyrobu pamiątek. Jest to rola młodzieży skupionej w klubie 4H „Polesia czar” działającej w sekcjach ceramiki, haftu, plecionkarstwa i rzeźby. Pamiątki wykonywane przez młodych twórców są chętnie kupowane przez młodzież i dorosłych. Cieszyły się one wielkim powodzeniem w Krakowie podczas ogólnopolskiego konkursu na „Najbardziej skuteczną strategię marketingową” w sierpniu 2004 podczas którego młodzież zajęła I miejsce. W dużej mierze było to zasługą pani Bożeny Michalczyk pracownika LODR w Grabanowie, która pomogła przygotować się klubowiczom do konkursu.

W czasie ferii zimowych 2005 r. został zbudowany piec chlebowy ułatwiający sekcji kulinarnej wypro-

mowanie regionalnej kuchni, która ma szansę stać się atutem naszej gminy. Dzięki współpracy z dyrekcją ZPO - panią Dorotą Pawłowską i panią Katarzyną Becher odbyły się warsztaty dziennikarskie prowadzone przez panią Bożeną Brożek wraz z maturzystami z klasy dziennikarskiej przy III LO im. Unii Lubelskiej w Lublinie, których celem jest powstanie lokalnej gazety promującej atrakcje gminy Podedwórze.

W czasie tych ferii odbyły się Warsztaty małej przedsiębiorczości trwające 4 dni. Przeprowadziła je pani Zofia Gorgol z LODR w Końskowoli. Formą szkolenia były zajęcia jako zabawa w przedsiębiorczość, gdzie przeprowadzono symulację małej firmy zajmującej się wypiekiem chleba żytniego według starej receptury metodą tradycyjną. Młodzież z klubu zapoznała się z poszczególnymi etapami tworzenia przedsiębiorstwa a szczególnie z następującymi zagadnieniami: formą prawną przedsiębiorczości gospodarczej, strategią działania firmy, analizą

SWOT, tworzeniem biznes planu z analizą finansową oraz z działalnością marketingową firmy. Na tych warsztatach przyświecało hasło ruchu 4 H „Uczyć się działając”. Dla jego zrealizowania wykorzystano motyw pieczenia chleba jako zajęcie tradycyjne, czyli dziedzictwo kulturowe, do tworzenia firmy mającej działać w teraźniejszym czasie na rynku, w obecności konkurencji.

Uważam, że takie zajęcia jak warsztaty dziennikarskie i warsztaty z małej przedsiębiorczości wniosły w świadomość obecnej tam młodzieży dużo wiedzy, która może zaowocować w ich dorosłym życiu aktywnością człowieka – przedsiębiorcy.

Nasze Stowarzyszenie wierzy, że niniejszy projekt, który zakończy się 15.05.2005 r. majówką regionalną pomoże uwierzyć młodzieży wiejskiej w swoje możliwości i wyposażyć w umiejętności dzięki którym znajdzie sposób na ciekawe i godne życie na wsi. ■

Krzysztof Chilczuk

👤 REKLAMA 👤 REKLAMA 👤 REKLAMA 👤

**Centrala Nasienna w Parczewie**  
ul. Szkolna 32  
tel. (083) 354 13 28.

*Oferuje do sprzedaży:*

- Pasze, koncentraty i premiksy firm: Lando O Lakes, Sano, Josera, LNB, EuRoPol, SCHAUMANN, Ekoplón, Polfarm, Polsanders, Bacutil, Unipasz, Mikita
- Śrutę sojową i rzepakową.
- Sprzęt i maszyny rolnicze.
- Nawozy płynne i krystaliczne INTERMAG





## Informacje z konferencji 4 H

W dniach 10 i 11 lutego br uczestniczyłam w konferencji krajowej dla koordynatorów i liderów klubów 4 H. Konferencja odbyła się w Modliszewicach, siedzibie Świętokrzyskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego. Organizatorzy konferencji to Fundacja 4 H i wymieniony Ośrodek Doradztwa. Uczestnikami byli koordynatorzy i liderzy ruchu 4 H: Prezes Fundacji P. Katarzyna Boczek, pracownicy Ośrodków Doradztwa Rolniczego, lokalni liderzy oraz przedstawiciele samorządów – marszałek województwa świętokrzyskiego, W-ce Kurator Oświaty, wójtowie gmin.

Celem konferencji było ustalenie ramowego, dla całej Polski zakresu zadań dla doradztwa w zakresie rozwijania programu 4 H, przyjęcie głównych kierunków działań na najbliższe lata oraz ustalenie zasad współpracy, aby osiągnąć jak najlepsze wyniki w upowszechnianiu programu 4 H w gminach.

Celom konferencji poświęcone były wystąpienia wykładowców a także zajęcia warsztatowe. Wśród wystąpień były też komunikaty i doniesienia, między innymi wystąpienie Zastępcy Dyrektora naszego Lubelskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego P. Jadwigi Tatary, o krajowym konkursie „Technika w rolnictwie”

Patronat honorowy nad konkursem i jego uroczystym podsumowaniu objeli:

- Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi,
- Minister Edukacji Narodowej i Sportu,
- Wojewoda Lubelski, Marszałek Województwa Lubelskiego.

Z uwagi na charakter konkursu, poproszono też o patronat naukowy

następujące jednostki naukowo-badawcze:

- Instytut Budownictwa, Mechanizacji i Elektryfikacji Rolnictwa w Warszawie,
- Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach,
- Akademię Rolniczą w Lublinie.

Uczestnicy konkursu to dzieci i młodzież, zrzeszeni w klubach 4 H. Kategorie podejmowanych prac konkursowych będą dotyczyły:

- A. Historia wybranej technologii produkcji rolniczej,
- B. Postęp w przetwórstwie produkcji rolnych,
- C. Urządzenia i narzędzia wykorzystywane w gospodarstwie dawniej i dzisiaj.

Ponieważ przewiduje się wykonywanie prac konkursowych przez różne grupy wiekowe, dlatego Komisje Konkursowe będą mogły wyodrębniać w każdej kategorii 2 – 3 grupy wiekowe.

Szczegółowe zasady konkursu będą opublikowane w naszej gazecie, a także przekazane do wszystkich klubów po szczegółowym opracowaniu zasad, harmonogramu i kart zgłoszenia do konkursu.

Uroczyste podsumowanie wyników, rozdanie nagród i wyróżnień odbędzie się w czasie ogólnopolskiego zlotu klubów 4 H w Końskowoli w dniach 2 – 3 września 2005r. O szczegółach także powiadomimy na łamach naszego pisma.

Jak wspomniałam wcześniej, celem konferencji było opracowanie i przyjęcie kierunków i programów edukacyjnych dla klubów. Zajęcia w tym zakresie odbywały się warsztatowo. Wyodrębniono 7 grup problemowych:

- 1 Określenie głównych celów i kierunków działania dla ruchu

4 H wspólnych dla wszystkich klubów w kraju.

W tej grupie dyskutowano i wypracowano kierunki pod przewodnictwem P. Jadwigi Tatary i P. Danuty Bagińskiej i przedstawiono następujące działania:

- sformalizowanie ruchu 4 H (np. ogólnopolski związek),
- promocja ruchu – logo, powiązania ze sponsoringiem,
- specjalizacja liderów, wolontariuszy – propozycja by Oddział Centrum Doradztwa w Krakowie pełnił rolę szkoleniową,
- zakres działań w zakresie klubów uwzględnić w programach doradczych Ośrodków Doradztwa, działania powinni być zbieżne z kierunkami rozwoju obszarów wiejskich,
- zainteresować ruchem organizacje rolnicze,
- należy wznowić edycję kwartalnika „Partnerzy”,
- uwzględnić w działaniach klubów osiągnięcia nauki,
- przekonać samorządy, że warto jest inwestować w rozwój młodego pokolenia,
- nagradzać wyróżniające się kluby nagrodami umożliwiającymi ich rozwój – np. wycieczki dydaktyczne)

2 Organizacja pracy na poziomie regionów – ustalenia tej grupy to:

- etatowy koordynator w Ośrodku Doradztwa Rolniczego,
- promocja i informacja ruchu na stronie internetowej, w wydawnictwach Ośrodka,
- włączenie władz wojewódzkich

ciąg dalszy na s. 18 ➡





w realizację i promocję,

- wydzielenie z budżetów gmin środków na rozwój.

### 3 Współpraca z samorządami i sponsorami – ustalenia

- mieć dokładne informacje o podmiocie, do którego zwracamy się o pomoc,
- informować o działaniach klubów na różnych okolicznościowych spotkaniach, także w mediach,
- pisemne informacje o działaniach do sponsorów,
- podziękowania za sponsoring i pomoc.

### 4 Zasady upowszechniania informacji o działalności na poziomie regionów i kraju.

- potrzeba wypracowania zasad promocji,
- występowanie z pismami do

- samorządów, mediów, sponsorów,
- przygotowanie bazy danych – w zakresie powyższego zagadnienia,
- powołanie grupy roboczej do pracy nad niezbędnymi materiałami,
- ogólnopolska strona internetowa,
- idea wzajemnej promocji między klubami.

### 5 Zasady współpracy pomiędzy województwami i na poziomie kraju

- komunikowanie się przez internet – baza adresowa,
- komunikowanie się poprzez inne dostępne środki przekazu,

### 6 Działania w zakresie ochrony środowiska i współpraca z Centrum Doradztwa Oddział Radom.

- współpraca z lokalnymi samorządami i organizacjami ekologicznymi,
- propagowanie idei zdrowego stylu

życia – np. ścieżki rowerowe, ekologiczno – przyrodnicze,

- edukacja ekologiczna.

### 7 Doskonalenie liderów ruchu 4 H – między innymi poprzez różnego rodzaju warsztaty.

Na zakończenie chciałabym wspomnieć, że o wystąpienie poproszono też lidera klubu 4 H P. Gabriele Bilkiewicz z miejscowości Hołowno, z rejonu działania naszego Oddziału w Grabanowie. Pani Gabriela pracuje w ramach klubu „Polesia Czar” dość krótko ale ma już spore osiągnięcia, tak znaczące, że poproszono ją o podzieleniu się swoimi doświadczeniami. Klub „Polesia Czar” prowadzi wiele działań związanych z zachowaniem lokalnego dziedzictwa kulturowego i powiązanie tych zasobów z przedsiębiorczością

Bożena Warda.

## Aloes czyni cuda

**Lecznice właściwości soku z aloesu znano już w starożytnym Egipcie, królowa Kleopatra wykorzystywała go zaś do pielęgnacji swojej delikatnej skóry.**

Uczni udowodnili, że sok z aloesu przyspiesza regenerację i tworzenie się nowych komórek, spowalniając przez to procesy starzenia się skóry. Z uwagi na fakt, że wyciąg z tej rośliny zawiera mnóstwo użytecznych, aktywnych biologicznie substancji, jest ważnym składnikiem kremów, lotionów i toników. Gotowe preparaty aloesowe są dostępne w każdej drogerii, ale równie dobrze można sporządzić je w domu, oczywiście pod warunkiem, że uprawiamy w doniczce tę pożyteczną roślinę. A warto, gdyż aloes dosłownie czyni cuda: doskonale wygładza zmarszczki, łagodzi zaczerwienioną skórę, chroni przed słońcem, ma również działanie przeciwbakteryjne i przeciwgrzybiczne.

Sok z aloesu nadaje się do pielęgnacji wszystkich typów skóry.

Aloe vera, potocznie zwany aloesem, należy do ogromnej grupy sukulentów z rodziny liliowatych. Pochodzi z rejonu Morza Śródziemnego i innych równie ciepłych regionów, ale jest odporny na mróz (do  $-5^{\circ}\text{C}$ ). Jest bardzo ozdobną rośliną jako roseta spiczastych, grubych, mięsistych, jasnozielonych liści. Gruby mięsisty liść aloesu składa się z żelopodobnej cieczy, zawierającej mnóstwo cennych dla zdrowia składników. Są to witaminy C, E i A, które zapobiegają przedwczesnemu starzeniu organizmu, jednocześnie chroniąc przed szkodliwym wpływem stresu i zanieczyszczeń środowiska. Ponadto aloes zawiera olejki eteryczne, które zwiększają odporność organizmu i mają działanie gojące, oraz polisacharydy, które pomagają skórze zachować optymalny poziom nawilżenia i

chronią przed szkodliwym działaniem promieni ultrafioletowych. Aloes zawiera również aminokwasy, enzymy, fitoncydy, mikroelementy, garbniki oraz różne żywice.

We własnym domu można przygotować sok. Jest to bardzo proste. Ale zanim przystąpimy do tej czynności, należy wiedzieć, że roślina musi mieć co najmniej 2 – 3 lata. Wykorzystujemy dolne i średnie liście, w których jest najwięcej soku. Pamiętajmy, by uprzednio przez kilka dni rośliny nie podlewać. Wybrane liście (nie krótsze niż 15 cm) ścinamy i przemywamy przegotowaną wodą, ostrożnie usuwając kolce. Liście pokroić na cienkie paseczki, zawinąć w gazę i wycisnąć sok. Lecznice maseczki z soku nakładać na 10 minut 2 – 3 razy w tygodniu. Rozwodnioną esencją z liści aloesu przecierać twarz w przypadku wystąpienia podrażnień skóry, wyprysków i przy nadmiernie tłustej cerze.

Jeżeli jesteśmy zmęczeni i zestresowani – pomoże nam wyciąg z liści aloesu: 2 łyżeczki soku rozpuścić





➔ w szklance przegotowanej wody. Specyfik ten pić 3 razy dziennie po 1/4 szklanki. Jest to znakomite antidotum na „energetyczny dołek”.

#### Przepisy babuni:

##### • Odżywcza maseczka do każdego typu skóry:

1 łyżkę soku z aloesu dokładnie wymieszać z 2 łyżkami podgrzanego miodu. Nanieść na twarz na 10 minut, a następnie starannie zmyć ciepłą wodą lub usunąć tamponikiem z waty.

##### • Odżywcza maseczka na włosy:

1 łyżkę soku z aloesu, 1 łyżeczkę soku z czosnku, 1 łyżkę miodu i 1 żółtko dokładnie wymieszać i rozdziałając włosy przedziałkiem, nanieść na skórę głowy. Założyć czepek kąpielowy, a następnie owinać głowę ciepłym ręcznikiem. Po 20 minutach dokładnie spłukać.

##### • Lotion do wrażliwej skóry:

1 łyżkę soku z aloesu, wymieszać z wysuszonymi płatkami róży, szalwii, rumianku, mięty, drobno posiekaną natką pietruszki. 1 łyżkę mieszanki zalać szklanką wrzątku, pozostawić na 2 godziny w ciepłym miejscu, następnie przecedzić, dodać łyżkę kwaśnego soku z jagód lub owoców. Lotionem przemywać twarz 2 razy dziennie – rano i wieczorem – zastępując zwykłe mycie.

##### • Ekspresowy środek przeciw trądzikowi:

Raz na 2 dni przygotować duży liść aloesu, umyć pod strumieniem zimnej wody i ostrym nożem starannie odciąć skórkę z jednej strony. Miąższem przecierać twarz i szyję, szczególną uwagę zwracać na te fragmenty twarzy, na których wystąpiły podrażnienia. Następnie opuszkami palców wykonać ostrożny masaż twarzy i szyi. Jeśli mamy suchą skórę, po zabiegu zastosować krem odżywczy. ■

Maria Godziuk

## Szkoła Ludowa w Sitniku

W Klubie Kultury w Sitniku trwają zajęcia II edycji Kursu Szkoły Ludowej. Jest to efekt realizowanego przez Lubelski Ośrodek Doradztwa Rolniczego Oddział w Grabanowie, międzynarodowego projektu pod nazwą: „Wiejskie Ośrodki Edukacji ku Zrównoważonej Przyszłości”. Funkcjonuje on w ramach programu edukacyjnego Wspólnoty Europejskiej Sokrates-Grundtvig 1. Głównym zadaniem tego programu jest rozwój współpracy międzynarodowej w zakresie kształcenia osób dorosłych oraz popularyzacja i wdrażanie idei „uczenia się przez całe życie”.

Projekt jest realizowany od 2004 roku, uczestniczy w nim dziewięć instytucji z sześciu krajów europejskich: Polski, Słowacji, Litwy, Irlandii, Wielkiej Brytanii oraz Danii. Głównym celem projektu jest sprawdzenie w warunkach polskich modelu kształcenia ludzi dorosłych, opartego na koncepcji duńskich szkół ludowych z uwzględnieniem doświadczeń brytyjskich w dziedzinie edukacji dla zrównoważonego rozwoju. Innowacyjny aspekt projektu dotyczy

przede wszystkim metody podejścia do edukacji osób dorosłych. Główny nacisk

położony jest na całościowym rozwoju uczestnika, budowaniu wiary w siebie, budzeniu motywacji do dalszego działania. Dopiero w dalszej kolejności ważne jest nabywanie przez niego wiedzy i praktycznych umiejętności.

Główna koncepcja dydaktyczna Kursów Szkoły Ludowej to:

- edukacja oparta na społeczności lokalnej (tzn. moduł dopasowany do lokalnych potrzeb i zasobów)
- wieloaspektowa zawartość kursu (tzn. uwzględnienie treści ekonomicznych, społecznych i ekologicznych)
- ujęcie czterech współistniejących bloków tematycznych (tzn. zdrowie i ekologia, technologie informatyczne, sztuka i rzemiosło, rozwój osobisty i społeczny)
- włączenie uczestników w tworzenie i realizację programu
- uczenie się poprzez praktykę tzn. więcej praktyki niż teorii

ciąg dalszy na s. 20 ➔







## Rozwój obszarów wiejskich

- wspieranie pracy zespołowej i grup samopomocowych.

Grupa docelowa, do której przede wszystkim kierujemy nasze działania to osoby dorosłe zamieszkujące tereny wiejskie. W 2005r. zajęcia w ramach Kursu Szkoły Ludowej prowadzi siedem ośrodków z trzech różnych krajów europejskich.

Zajęcia w ramach II edycji Kursu Szkoły Ludowej, realizowanego przez Ośrodek w Grabanowie rozpoczęły się 10 lutego 2005r. i będą trwały do 18 marca 2005r. Odbývają się w Klubie Kultury w Sitniku. W zajęciach uczestniczy grupa ponad 20 kobiet z obszarów wiejskich: gminy Biała Podlaska i Leśna Podlaska. Panie w czasie kursu będą poznawały zasady obsługi komputera, posiadają wiedzę z zakresu pozyskiwania środków z funduszy unijnych przeznaczonych na wsparcie rolnictwa i obszarów wiejskich. Poznają zasady racjonalnego żywienia, zasady kształtowania krajobrazu wiejskiego, wezmą udział w warsztatach florystycznych. Ważnym aspektem kursu będą też zajęcia dotyczące rozwoju osobistego i społecznego oraz udział w VII „Forum Rozwoju Przedsiębiorczości Na Terenach Wiejskich”, które odbędzie

się 10 marca 2005r. w Sali Błękitnej Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego w Lublinie. W następnym wydaniu „Doradztwa Rolniczego” szerzej opiszemy zajęcia szkoły ludowej w Sitniku.

Przypominamy iż I edycja Kursu Szkoły Ludowej w 2004r. odbywała się w Gminnym Ośrodku Kultury w Janowie Podlaskim. Uczestniczyły w nim mieszkanki Gminy Janów Podlaski i Konstantynów. Po zakończeniu Kursu Szkoły Ludowej, panie nadal utrzymywały ze sobą kontakty. Udało im się zorganizować kilka wspólnych przedsięwzięć. Wszystkie uczestniczki kursu nadal chętnie pogłębiają swoją wiedzę. Część z nich powróciła do Ośrodka Doradztwa Rolniczego jako beneficjenci innych form doradztwa.

Przy realizacji zarówno I jak i II edycji Kursu Szkoły Ludowej, spotkaliśmy się z niezwykłą życzliwością i wsparciem zarówno ze strony władz gminnych, dyrektorów i pracowników placówek kultury, ale też z dużym zainteresowaniem społeczności lokalnych. Utwierdza nas to w przekonaniu, że poszukiwanie i wdrażanie nowych form edukacji mieszkańców obszarów wiejskich jest celowe i niezwykle potrzebne. ■

Katarzyna Karmasz

### Unia chroni oryginalne produkty

W krajach Unii Europejskiej jednym z priorytetów jest kultywowanie lokalnych tradycji i obyczajów. Systemem ochrony objęte są oryginalne produkty rolne oraz żywność lokalna, charakterystyczna ze względu na miejsce powstawania i tradycyjny sposób wytworzenia. Prawo unijne wyróżnia i chroni produkty o znanym miejscu pochodzenia. Stosowane są trzy znaki - dwa z nich mają związek z miejscem pochodzenia takiego produktu - jest to ochrona „nazwy pochodzenia” oraz „znaku geograficznego”. Oznacza to ochronę produktu specyficznego o wyjątkowej renomie, wytworzonego w regionie z surowców pochodzących również z danego regionu. Trzeci znak związany z jakością tradycyjnego sposobu wytworzenia produktu. Oznacza to ochronę „specyficznego charakteru”, czyli ochronę produktu wytworzonego przy użyciu tradycyjnych surowców, posiadającego tradycyjny skład lub tradycyjny sposób produkcji.

Gdy produkt regionalny staje się przedmiotem obrotu towarowego, nabiera cech towaru i podlega regułom rynkowym, w tym również odpowiednim przepisom dotyczącym ochrony nazwy, marki i znaku towarowego.

Najczęściej produktem regionalnym czy tradycyjnym jest produkt żywnościowy, a wówczas pojawia się aspekt jego bezpieczeństwa (dla konsumenta) oraz jakości. Produkcja artykułów żywnościowych ulega coraz wyraźniejszemu podziałowi na produkcję masową i tanią, nazywaną niekiedy konwencjonalną lub standardową, oraz na produkcję niekonwencjonalną - ekologiczną lub regionalną o specyficznej wysokiej jakości. Produkt regionalny to także lokalna rasa zwierząt, odmiana roślin uprawnych, wyroby rękodzieła, a nawet tradycyjny obrzęd, taniec, muzyka, piosenka czy strój. Produkt regionalny jest i powinien być postrzegany jako element lokalnej kultury, jeden z ➡







W powszechnym rozumieniu produkt regionalny to efekt działalności człowieka, związany w sposób szczególny z jakimś regionem geograficznym poprzez specyficzne warunki glebowo - klimatyczne wpływające na jego wyjątkowość, lub odrębne, a tradycyjne dla tego regionu metody wytwarzania będące elementem kultury. Produkt regionalny jest więc utożsamiany z danym regionem i jego kulturą i powinien być traktowany jako własność regionalnej społeczności.

Relikt przeszłości, czy produkt o wyjątkowej wartości?

## Produkt regionalny

⇒ zasobów kulturowych danego regionu. Tym samym produkt regionalny wymaga specjalnego traktowania, z tego powodu wiele krajów przewiduje ochronę tego typu produktów. W Unii Europejskiej funkcjonują przepisy, wynikające przede wszystkim z Rozporządzenia 2081/92, określające tzw. Chronione Oznaczenia Pochodzenia oraz Chronione Oznaczenia Geograficzne. Zapewniają one produktom regionalnym wyższy poziom protekcji. Ale poza przepisami, dla zwiększenia ich udziału na rynku potrzebna jest „dobra praktyka” wspierania i rozwoju produktów regionalnych. W krajach Unii Europejskiej produkty regionalne stanowią ważną część produkcji żywności, przynosząc ich producentom wyraźne korzyści.

W Polsce produkt regionalny to często jeszcze, z punktu widzenia instytucji kontrolnych, „podziemie gospodarcze”, działalność nie zawsze spełniająca przepisy sanitarne, weterynaryjne, handlowe czy jakościowe. Dotyczy to szczególnie lokalnej, na niewielką skalę, produkcji artykułów żywnościowych.

### Produkt lokalny a regionalny

Różnica między produktem lokalnym a regionalnym jest ogromna. Produkt lokalny może być wytwarzany w niewielkich ilościach, sprzedawanych przez drobnych producentów w najbliższej okolicy. Produkt lokalny to sposób na utrzymanie się na rynku małych producentów żywności. Tymczasem produkt regionalny mimo skromnej nazwy może być instrumen-

tem podboju całej Europy.

Idea produktu lokalnego jest prosta: żywność musi być oczywiście zdrowa, ale nie trzeba ubiegać się o kosztowne certyfikaty i spełniać wyśrubowanych norm sanitarnych. Dzięki temu gospodynie mogą robić np. ser dokładnie tymi samymi metodami, co ich matki i babki. Z tego samego powodu łatwiej sobie wyobrazić, że spośród produktów zgłoszonych dotąd przez producentów do Urzędu Marszałkowskiego, zdecydowana większość może marzyć jedynie o zdobyciu dla nich statusu produktu lokalnego. Aby jednak zarejestrować w Unii produkt regionalny trzeba stworzyć grupę producentów, przygotować specyfikację produktu dokumentującą jego wyjątkowość, unikalność składników i procesu wytwarzania i tak dalej.

### Polska posiada olbrzymie dziedzictwo kulinarne

W aspekcie jakości produktów spożywczych wyraźnie widać, jak względne jest pojęcie rozwoju. Tak zwany „rozwój” technologii uprawy roślin, żywienia zwierząt, nawożenia i ochrony roślin, technologii spożywczych, technik konserwacji żywności, obniżania kosztów produkcji, daleko posunięta standaryzacja – wszystko to doprowadziło do stanu, w którym żywność jest co prawda względnie tania, trwała i powszechnie dostępna, ale zatraciła po drodze specyficzne walory, które starsi wiekiem konsumenci wspominają z nostalgią. Dlatego coraz częściej produkty tradycyjne, regionalne, nabierają wartości produktów

markowych i luksusowych, wyraźnie odróżniających się od standardowych produktów wytwarzanych masowo. W Polsce z pewnością występują jeszcze ograniczenia związane z poziomem dochodów ludności, ale sytuacja szybko się zmienia. Coraz częściej klienci szukają towarów wyróżniających się, specyficznych. Turyści lub przebywający czasowo w danym regionie prawie zawsze chcą poznać lokalną kulturę, jak również jej dziedzictwo kulinarne.

Polska jest dużym krajem zróżnicowanym regionalnie, ukształtowanym pod wpływem wielu kultur i w związku z tym posiada olbrzymi potencjał dziedzictwa kulturowego, w tym produktów regionalnych. Ich komercyjne wykorzystanie jest obecnie stosunkowo niewielkie, ale biorąc pod uwagę kierunki rozwoju społeczeństw i gospodarki światowej, które zmierzają do coraz bardziej powszechnej komercjalizacji zasobów kultury, ich znaczenie będzie gwałtownie rosło. W krajach, których gospodarki wkroczyły w erę rozwoju zwaną postindustrialną, trwa intensywne „przekopywanie” zasobów kultury dla wykorzystania ich fragmentów do celów komercyjnych, głównie marketingowych.

Okazja do identyfikacji lokalnych zasobów kulturowych może stać się realizacją jednego z działań Sektorowego Programu Operacyjnego, a mianowicie „Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego”. Produkt regionalny może stać się kluczowym elementem planu rozwoju lokalnego, osią wspólnych działań i zachętą dla aktywnych i przedsiębiorczych.

Małgorzata Piróg  
Przedruk Zamojska Gazeta Rolnicza  
luty 2005





# Regulamin konkursu AGROLIGA 2005

1. Konkurs AGROLIGA 2005 organizowany jest - na szczeblu krajowym - przez miesięcznik „AgroBazar”, Redakcję Audycji Rolnych, Program 1 TVP S.A. oraz - na szczeblu wojewódzkim - przez Wojewódzkie Ośrodki Doradztwa Rolniczego. Patronat pełnią: Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Prezes TVP S.A. Prezes ARiMR, Prezes ARR oraz Stowarzyszenie AgroBiznesKlub. Celem konkursu jest wyłonienie Mistrzów Krajowych AGROLIGI 2005 w kategoriach: Rolnicy i Firmy.

2. Konkurs przebiega w dwóch etapach: wojewódzkim i krajowym. Do rywalizacji nie mogą przystąpić Mistrzowie Wojewódzcy Agroligi z lat 2000-2004

3. Pierwszy etap rozpoczyna się w marcu 2005 r. poprzez wydrukowanie regulaminu w biuletynach informacyjnych wydawanych przez Ośrodki Doradztwa Rolniczego.

4. Na podstawie regulaminu do Wojewódzkich Ośrodków Doradztwa Rolniczego powinny wpływać zgłoszenia kandydatów - zarówno w kategorii Rolnicy jak i Firmy - wyłącznie z terenu danego województwa.

5. Wojewódzkie Ośrodki Doradztwa Rolniczego powinny powołać komisje, które dokonają oceny zgłoszeń.

6. W czasie swoich prac komisje powinny wziąć pod uwagę następujące elementy oceny:

a) do kategorii Rolnicy można zaliczyć wyłącznie osoby prowadzące samodzielnie lub wraz z rodziną gospodarstwo rolne. Kandydaci powinni uzyskiwać wyniki (plony, wydajność w produkcji zwierzęcej itp.) znacznie powyżej średniej krajowej. Wskazane jest także, aby w gospodarstwach były prowadzone dodatkowe działalności (świadczenie usług, przetwórstwo, agroturystyka itp.). W gronie laureatów nie mogą się znaleźć gospodarstwa z niedokończonymi inwestycjami, mocno zadłużone lub niestabilne

ekonomicznie. W tej kategorii nie mogą być uwzględnione osoby, które nie mają ziemi i zajmują się tylko obrotem płodami rolnymi oraz gospodarstwami rolnymi, w których produkcja pozarolnicza stanowi przeważającą część dochodów.

b) do kategorii Firmy można zaliczyć wyłącznie przedsiębiorstwa działające na rynku regionalnym, czyli na terenie danego województwa i ościennych. Zalicza się tu firmy zajmujące się handlem, przetwórstwem, świadczeniem usług, produkcją maszyn, pasz itp. oraz właścicieli bądź dzierżawców dużych gospodarstw rolnych, w których prowadzi się różnorodną działalność (zarówno typowo rolniczą, jak i przetwórstwo czy usługi).

c) w obu kategoriach na wybór Mistrza i Wicemistrza Wojewódzkiego wpływ powinna mieć estetyka obejścia gospodarstwa lub firmy.

d) organizatorzy AgroLigi 2005 na szczeblu wojewódzkim - Wojewódzkie Ośrodki Doradztwa Rolniczego są odpowiedzialne za weryfikację płynności finansowej zarówno firm, jak i gospodarstw rolnych.

7. Prezentacja kandydatów do tytułu Mistrza i Wicemistrza Wojewódzkiego AGROLIGI 2005 powinna się odbywać na łamach biuletynów wydawanych przez ODR-y. Wskazane jest, by Wojewódzkie Ośrodki Doradztwa Rolniczego rozpropagowały konkurs - jego idee oraz sylwetki kandydatów - w lokalnej prasie, radiu i telewizji.

8. Wyłonienie Mistrzów i Wicemistrzów Wojewódzkich AGROLIGI 2005 w kategorii Rolnicy i Firmy powinno się odbyć w drodze głosowania czytelników biuletynów wydawanych przez ODR-y i ewentualnie prasy lokalnej (która wydrukuje kupony do głosowania) lub też w drodze

plebiscytów zorganizowanych przez ODR, np. Dni Otwartych. W lipcu 2005 r. Komisje powinny podać wyniki organizatorom krajowego finału konkursu AGROLIGA.

9. Organizatorzy konkursu na szczeblu krajowym zastrzegają sobie prawo do weryfikacji zgłoszeń w wypadku:

- stwierdzenia braku płynności finansowej zgłaszanych firm i rolników,
- wejścia w konflikt z prawem,
- wadliwego zakwalifikowania firmy lub rolnika do odpowiedniej kategorii.

W takich sytuacjach Mistrz Wojewódzki może nie zostać dopuszczony do finału krajowego. Jego miejsce zajmie Wicemistrz Wojewódzki.

10. W drugim etapie konkursu do sekretariatu konkursu AGROLIGA - wpływają zgłoszenia kandydatów do tytułu Mistrza Krajowego AGROLIGI 2005. Są to Mistrzowie Wojewódzcy w obu kategoriach konkursowych: Rolnicy i Firmy. Zgłoszenia należy przesłać pod adres: Redakcja AgroBazar ul. Marszałkowska 55/73, lok. 62, 00-676 Warszawa z dopiskiem Sekretariat Konkursu „AGROLIGA 2005”.

11. Prezentacja Mistrzów Wojewódzkich AGROLIGI 2005 (rolników i firm) będzie prowadzona w miesięczniku „AgroBazar”.

12. Decyzją Kapituły Konkursu AGROLIGA 2005 wyłanianie Mistrza Krajowego w obu kategoriach będzie się odbywać w następujący sposób:

a) w październikowym numerze „AgroBazaru” zostaną przedstawione wizytówki wszystkich laureatów wojewódzkich biorących udział w tegorocznym konkursie.

b) w programach Redakcji Audycji Rolnych TVP S.A. widzowie będą na bieżąco informowani o zasadach i przebiegu konkursu.

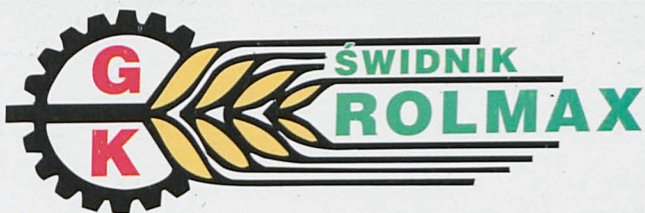
c) Kapituła Konkursu AGROLIGA 2005, w której skład wchodzi Mistrzowie Krajowi poprzednich edycji i przedstawiciele organizatorów, wyłoni Mistrzów Krajowych, Wicemistrzów Krajowych oraz Laureatów Krajowych AgroLigi 2005.

13. Krajowy Finał Konkursu AGROLIGA 2005 odbędzie się w styczniu 2006 roku.

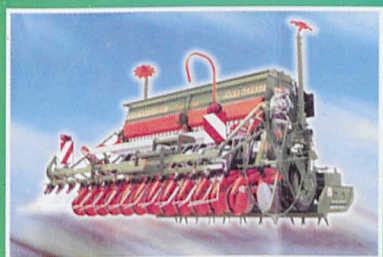


# MASZYNY ROLNICZE NOWE I UŻYWANE CZĘŚCI ZAMIENNE SERWIS

21-040 ŚWIDNIK TRASA: LUBLIN - PIASKI  
ul. Piasecka 208; tel./fax (081) 723-69-60, tel. 723-69-54



**AMAZONE**



## CASE IH

CIĄGNIKI ROLNICZE  
60 DO 280 KM



CT 5080

**VOGEL NOOT**  
SOIL SOLUTIONS



najlepsza do sianokiszonki

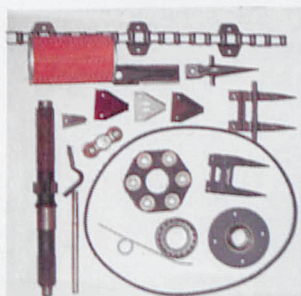


**FAMAROL**



## SPRZEDAŻ CZĘŚCI ZAMIENNYCH DO:

- kombajnów zbożowych
- ciągników rolniczych
- maszyn uprawowych
- sprzedaż hurtowa i detaliczna



## SPRZEDAŻ MASZYN UŻYWANYCH

- kombajny zbożowe
- ciągniki rolnicze
- maszyny uprawowe





**OMG** SPÓŁKA Z O.O.

Wólka Nosowska 108, 08-205 Stara Kornica  
tel. (083) 358-79-81 tel./fax. (083) 358-79-82

**ZAPRASZAMY**

**FIRMY**

**HANDLOWE**

**0 602 181-252**

**50 % CaO 4,5 % MgO + mikroelementy**

Szybko i skutecznie odkwasza glebę, dzięki najwyższej

- możliwej rozpuszczalności powyżej 90 % już w pierwszym roku po zastosowaniu

- Zawiera magnez i bogaty zestaw mikroelementów wspomagających prawidłowy rozwój roślin

- Granulat ułatwia dokładne dozowanie i nie pyli przy wysiewie minimalizując straty

- Idealny do nawożenia pogłównego

Nawóz w 100 % ekologiczny,  
wyprodukowany w oparciu o naturalne surowce



**WAPNIAK  
KORNICKI**

GRANULOWANY NAWÓZ WAPNIOWY

**NOWOŚĆ !!!**

**WAPNIAK KORNICKI**

**ZDROWE ROŚLINY - WYSOKIE PLONY**